LAIKAS

Nr. 90
AÑO VI

EL TIEMPO — SEMANARIO LITUANO — 23 DE MAYO — GEGUŽĖS 23 d. 1953

POLITINĖ ĮTAMPA VAKARUOSE

AR SUSIPYKS VAKARŲ DIDIEJI?

Po Anglijos min. pirm. W. Churchill ir opozicijos pirmininko C. Attlee kalbų parlamente pasirodė stipri reakcija ne tik JAV-bėse, bet taip pat ir Prancūzijoje. Net vokiečiai viešai pasisakė prieš anglus. Churchillis savo kalboje — ir tai jau ne pirmą kartą — siūlė tartis trims „didiesiems", būtent J. Am. Valst., Anglijai ir Rusijai. Jis pasisiūlė vykti Maskvon ir kalbėtis su Malenkovu. Atrodo, kad senasis politikas pramato iš tų pasitarimų naudos savo kraštui. Jis žino, kad tiek Amerika, tiek Rusija laikysis kietai, o jam tektų tarpininko vaidmuo, kuris gal atneštų ne tik prestyžo atnaujinimą, bet ir materialinio laimėjimo. Tačiau amerikiečiai jau žiūri į tokius pasitarimus blaivesnėmis akimis ir nenori duotis dar kartą apgaunami ar apviliami gražiais pažadais, kurie sovietams padėtų tik toliau plėsti savo ribas ir savo įtaką. Tam priešinasi ir Prancūzija, apleista viena iš „didžiųjų", nes ji pramato, kad pasitarimų atveju gali būti pasidalinta įtakos sritimis tarp trijų, paliekant ir Prancūziją kurio nors įtakoje. Panašiai priešinasi ir Vak. Vokietija, kuri nenorėtų, kad jos reikalai būtų sprendžiami be jos pačios pritarimo.

Ypatingai aštriai buvo sutikta ir sukritikuota JAV-bėse nediplomatiška Attlee kalba. Jis kritikavo amerikiečių politinius metodus, net užsipuldamas jų konstituciją. Jam buvo atsakyta tokiu pat tonu vieno kongreso atstovo, nes, anot jo, anglai turėtų atsiminti, kad jie daug prisidėjo prie dabartinės padėties susidarymo pasaulyje. Ar dėl to susipyks Vakarai, dar sunku pasakyti, bet tai būtų didelis Kremliaus laimėjimas. Kylys tarp vakarų valstybių atneštų pralaimėjimą Vakarams, bet užtikrintų laimėjimą sovietams.

EGIPTAS GRASO KARU

Ilgos ir pakartotinos derybos tarp Anglijos ir Egipto dėl Sueso srities priėjo pavojingą laiptą. Savo valdymo pradžioje gen. M. Naguibas rodęs nuosaikumą, dabar pasireiškė tuo pat užsispyrimu, kaip ir jo pirmatakas. Jis nenori daryti jokių nuolaidų, kovodamas už visišką laimėjimą. Gal anglai egiptiečiams jau perdaug įgriso, bet ir anglai negali atsižadėti savo ir visų Vakarų gyvybinių interesų. Sueso kanalas yra tiek svarbus, kad dėl jo gali kilti net karas. O Egipto valdovas jau ir graso karu. Jo žodžiais tariant, egiptiečiai nieko nepraras, o tik laimės, nes jie jau nenorį daugiau būti vergais, — jie nori laisvės ir tai ne dalinės, bet pilnos. Prie ko prives derybų nutraukimas ir net F. Dulleso tarpininkavimo atmetimas, sunku pramatyti, bet nedaug būtų suklysta, pasakant, kad karo atveju abu kraštai smarkiai nukentėtų. Egiptas kariškai neilgai tegalėtų priešintis, bet anglų prestyžui ir Š. Afrikos bei Maž. Azijos saugumui būtų didelis smūgis.

KORĖJOJE NESISEKA

Korėjos paliaubų derybos vėl įėjo į užburtą ratą ir po nesėkmingų pasitarimų pertrauktos kelioms dienoms. Tada aliantai patieks naują planą, kurio sėkmingumu tiek pat tikimasi, kaip ir visų ankstesniųjų planų. Pagrindinis nesusitarimo klausimas lieka tas pats, — tai belaisvių, nenorinčių grįžti į komunistinius kraštus, sutvarkymas. Churchillis ir čia jau nukalbėjo prieš pagrindinę Vakarų mintį, būtent, kad to galima atsižadėti, nes tuo klausimas vis tiek nebūsiąs išspręstas. Jei būtų pritarta Churchilliui, tai vėl laimėtų komunistinis pasaulis, o pagrindinės žmoniškumo teisės, už kurias taip ilgai liejamas kraujas, būtų paniekintos ir atmestos, nusilenkiant prievartai. Kol kas atrodo, kad amerikiečiai, kurie visų aliantų vardu veda derybas, laikosi kietai ir pastoviai savo ankstyvesnio nusistatymo. Gal nauji projektai ir padarys kai kurių nuolaidų, bet netikima, kad būtų atsižadėta pagrindinių žmoniškumo teisių ir paniekinta asmens laisvė.

SUOKALBIS ARGENTINOJE

Vietos laikraščiai praneša vis apie naujus suėmimus Argentinoje. Suradus prieš dabartinę valdžią suokalbio pradžią, kasdien randama vis naujų įrodymų ir naujų žymių, kad jie norėjo pirevartos būdu įvesti naują valdžią. Ypatingai kreipiamas dėmesys į tai, kad suokalbininkai buvo pasirinkę teroristines priemones, — bombų sprogdinimu įgąsdinti ramius gyventojus. Pastaruoju metu buvo susektas planas, pagal kurį turėjo būti išsprogdinta prezidentūra posėdžio metu. Bet laiku buvo pastebėta ir ne tik pavojus pašalintas, bet ir suokalbininkai suimti. Jų laukia bausmės, o valdžia, teisėtai išrinkta, eina toliau savo pareigas krašto naudai.

Vaizdelis iš suvaidintos Liet. Saléje dramos "Likimo keliais".

Visi šie neramumai ir nesutarimai Vakaruose rodo, kad vakariečiai nemoka pramatyti pavojaus: jie nori tik viešpatauti, nežiūrint, kas bus toliau. Užtat šiuo metu politikos įtampa perkelta tiesiog į pačius Vakarus ir Rytai pradedami išleisti iš akių. Nereikia manyti, kad tos įtampos perkėlimas įvyko be Maskvos pritarimo ir net aktyvaus prisidėjimo. Reikia tiktai tikėti, kad Vakarai savo pavojų pramatys ir ras priemonių tarp savęs susikalbėti. — **P. S.**

OKUPUOTOJE LIETUVOJE

Iš Lietuvos sugrįžęs vyresnio amžiaus vokietis pasakoja, kad 1950 m. jis turėjęs Lietuvoje šiurpų nuotykį, kurio iki savo gyvenimo galo neužmiršiąs.

Jo gyventoje apylinkėje sovietų kariuomenė vykdė manevrus. Vieną dieną miške pasigirdo šūvių tratėjimas ir tuo pačiu metu sodyboje, kur jis gyveno, lyg iš žemės išdygo sovietų automobilis. Vokietis ėjęs į tvartus pažiūrėti gyvulių ir staiga pajutęs, kad kažkas iš užpakalio pagriebė jį už pakarpos. Tai buvę rusai, kurie šaukdami klausė jį ar jis yra partizanas. Nors jis aiškinosi ir kaip išmanydamas atsikalbinėjo, rusai surišę abi rankas užpakalyje ir, grasindami sušaudysią, nuvaré jį į kolchozą, kur iki vakaro paliko surištą stovėti.

Vakarop rusai nuvedė jį į vieną pievutę, kur gulėjo 9 partizanų lavonai. Jie buvę labai kruvini ir sužaloti, jam atrodę, kad į juos buvo daug kartų iš kulkosvaidžio pataikyta. Netrukus privažiavęs ūkininko vežimas, į kurį jam buvo liepta tuos 9 lavonus sukrauti. Jis ėmęs juos vieną po kito nešti vežiman. Jo drabužiai nuo kruvinų lavonų persisunké krauju. Vėliau jis viršutinius drabužius išskalbęs, bet baltinius su kraujo dėmėmis palikęs ir norėjęs atgabenti juos Vokietijon ir čia parodyti žmonėms lietuvių partizanų kraują. Bet jo šeimininké tuos baltinius pastebėjusi ir išmetusi.

Sukrovus visus lavonus į vežimą, kartu su juo, kareivių lydimas, jis turėjęs eiti į artimiausią miestelį ir čia vakare jie atvykę milicijos būstinėn. Bet milicija nenoréjusi partizanų lavonų priimti ir kareiviams priekaištavusi, kam jie juos atgabenę, — jie turėję likti ten, kur buvo žuvę.

Po to milicija ėmusi jį tardyti ir klausinėti, kas nušové partizanus. Jis atsakęs, kad nežinąs, nes manęs, jog, jei pasakys, kad tai padaré sovietų kareiviai, milicija būtų jį nušovusi. Paskui jis buvęs išgabentas kitur, jo šeimininké jieškojusi jo ir, pagaliau, po 9 dienų buvęs paleistas ir grįžęs pas savo šemininkus.

Jis pasakoja, kad išvykstant į Vokietiją, vokiečiai buvę ilgai tardomi ir tyrinėjami. Buvę ypatingai žiūrima, ar nėra kuris kilęs iš Klaipėdos krašto ir, jei tokį susekdavo išimdavo iš transporto. Tardymo metu reikėjo nurodyti du liudininkus ir čia pat laukti, kol jie atvyks, kad tardomasis neмėgintų su liudininkais susitarti. Prieš įlipant į traukinį, visi buvę labai griežtai iškrésti, visas kišenes reikėjo išversti ir parodyti ryšulius. Atėmė ir pinigus, kai kurie karininkai išdavę kvitus. Taip pat ir nuotraukos buvo atimtos, net artimųjų giminių. Turėję net batus nuslauti. Jis buvęs gavęs iš savo šeimininko naminio milo kostiumą, kurį rusai taip pat noréję atimti. Bet jis nenusileidęs, ėmęs prašyti, verkęs ir šaukęs, kol rusai nusileido.

Prisimindamas Lietuvą, šis vokietis vis kartoja: "Man muss den Litauern Annerkennung geben, — wenn die uns nicht fressen geben haetten, dann würden wir alle kaput". (Reikia lietuviams pripažinti, kad jei jie mūsų nebūtų šėrę, visi mes būtume galą gavę). (Inform.).

— * —

* **PLB Vokietijos Valdybos** pirmininkas inž. Pr. Zundė lankėsi Berlyne. Ta proga jis matėsi su vietos lietuviais, kurių ten priskaitoma apie 30. Kiek tik Berlyno sąlygos leidžia, visais lietuviškais reikalais ten ypatingai nuoširdžiai rūpinasi p. Leškevičius. Taip pat artimus ryšius su lietuviais palaiko ilgus metus Kaune gyvenęs jėzuitas Tėvas Kippas. Su Berlyno RIAS radiofono vadovybe VKV pirm. Pr. Zundė aptaré galimybes plačiai panaudoti jų transliacijose lietuvišką medžiagą ir ypatingai birželio deportacijų minėjimų programą. (Inform.).

Ketvirtieji Mokslo Metai

LIETUVIŲ VASARIO 16 GIMNAZIJA

Šių metų balandžio mėn. 14 dieną pradėjo 4-tuosius mokslo metus. Jie vadinsis 1953-1954 mokslo metai.

Čia pat tenka tuos metus paaiškinti ir atitaisyti iki šiol pasitaikančią klaidą.

Šioje Vakarų Vokietijos (Niedersachsų) provincijoje nauji mokslo metai prasideda balandžio ménesio pradžioje, o baigiasi kitais kalendoriniais metais kovo ménesio pabaigoje. Į tą laiką derinas ir lietuvių mokyklos. Lietuvių Vasario 16 dieną, taigi jau 1950-51 mokslo buvo pavadinta 1951 metų vasario 16 dieną taigi jau 1950-51 mokslo metų pabaigoje. O kad tuos 1950-51 m. metus baigė jau Vasario 16-tosios vardu, tai tie metai ir buvo pirmieji, o toliau savo réžtu 1951-52 jau antrieji, 1952-53 — tretieji, o dabar pradėti ketvirtieji. Skaitant kątik praėjusius mokslo metus antraisiais, Vasario 16 Gimnazijos amžius kaikur vienais metais būdavo sumažinamas.

Lietuvių patarlė sako: nauji metai — nauji lapai. O mes sakom: **nauji metai — nauji rūpesčiai.** Antai anuos mokslo metus pabaigėm su 156 mokiniais, o šiuos pradėjom su 181 ir dar yra paduotų prašymų. Anais metais Réméjų Būrelių susiorganizavo 198, ir kaikurie iš jų įvykdė savo pasižadėjimą o didžioji dauguma baigia vykdyti, kelį Būreliai, atrodo, negalės tesėti. Į išsiuntinėtus Būreliams Gimnazijos atsišaukimus ir prašymus apsiimti po vieną mokinį išlaikyti ir šiais metais, deja, dar maža kas teatsiliepė. Dėl to ne be pagrindo sakom, kad nauji metai — nauji rūpesčiai.

Praėjusių metų patyrimas parodė, kad, sudėjus visas išlaidas, vieno mokinio išlaikymas atseina daugiau kaip 20 dolerių ménesiui. Bet Gimnazija tikisi, kad ir šiais metais parems ją savo gérybėmis BALFas ir kiti tautiečiai vienkartinėmis aukomis, dėl to Réméjų Būrelių prašom aukotis tais pačiais 20 dolerių ménesiui.

Pernai BALFo Pirmininkas Kan. Dr. J. B. Končius ir VLIKo Vykdomosios Tarybos Pirmininkas K. Žalkauskas ir kiti, lankydami Vasario 16 Gimnaziją, gérėjosi, kiek čia gražaus lietuviško jaunimo, ir įvairiomis progomis raštu ir žodžiu teigė, kad ši Gimnazija rimtai palaikytina, kad susispietusiam čia jaunimui verta padėti šviestis lietuviškoje mokslo įstaigoje. O mes ir dabar sakom: kaip dabar paleistume ir kur dėtume tuos 181 berniukų ir mergaičių, jau kelis metus čia besimokiusių ir besitikėjusių toliau mokytis? Daugelis iš jų paliko vokiečių mokyklas ir atėjo šen, kad mieliau jiems tarp savųjų, kad jų tėvai panorėjo aukléti ir mokyti juos lietuviškoje mokykloje. Kaikurie iš jų, išėję iš privalomojo mokslo amžiaus, būtų turėję įsijungti į vokiečių ūkį ir veikiausiai būtų nutautę svetimųjų jūroje, o čia jie gali išlikti savo tautai ir gimtajam kraštui.

Todėl, Mieli Tautiečiai, kuriame žemės krašte Jūs bebūtumėt, prašom įvertinti mūsų pastangas ir gerus mūsų norus, jau labai konkrečiu darbu pagrįstus, ir atėjti mums į pagalbą — padėti išlaikyti Vasario 16 Gimnaziją. O tuos Tautiečius, kurie gražiai teséjo praėjusiais metais, prašom ir toliau testi kilnų Gimnazijos Réméjo įsipareigojimą. Mes nuoširdžiausiai tikime, kad Lietuva vėl netrukus bus laisva, ir jai taip pat reikės tokių sūnų ir dukterų, kurie ne tik svetur, bet savo gimtoje žemėje galėtų gražiai ir naudingai jos labui darbuotis. Tas yra didysis mūsų tikslas, ir to tikslo kaip įmanydami siekiam. Tik mūsų vienų pastangų, kad ir didžiausių, čia nepakanka. Be jūsų pagelbos mūsų užsimojimai ir darbai neįvykdomi.

Dar kartą prašom praėjusių metų Réméjų Būrelius apsiimti ir toliau globoti po vieną mokinį. Jei kas norėtų pakeisti globotinį, prašom ir apie tai rašyti, nes praėjusiais metais nevisiems pagal jų norą paskirti, šįmet gal galėsim keliamus pageidavimus patenkinti. Taip pat numanu kad kaikurie būreliai šiais metais negalės įsipareigoti ar bus išsiskirstę, išvažinėję į kitus miestus, dėl to prašom organizuoti naujų Būrelių. Gimnazija užtikrina, kad ir šiais metais atsargiai ir taupiai vartos sunkiai uždirbtą tautiečių pinigą, o ką sutaupys, palaikys nežinomai sunkesniai dienai.

Būrelių vadovus prašom, kaip ir pernai, atsiųsti Gimnazijai Būrelių narių sąrašus, pasisakyti, nuo kurio iki kurio laiko apsiima šelpimą ir kokių turi pageidavimų dėl mokinio paskyrimo.

Ir visus kitus geros valios tautiečius, kur negalima sudaryti Būrelio, labai prašom padėti Gimnazijai vienkartinėmis aukomis. Visų aukos, kad ir mažiausios, bus su nuoširdžiu dėkingumu priimtos.

Pinigus prašom, kaip ir anais metais, siųsti per Bendrąjį Amerikos Lietuvių Šalpos Fondą (United Lithuanian Relief Fund of America, INC., 105 Grand Street, Brooklyn 11, N. Y.). Taip pinigus Gimnazija patogiai ir greit gauna. Bet kam patogiau kiti siuntimo būdai, prašom naudotis anais, kaip ir pernai kaikurių tautiečių buvo daroma. Gimnazija lygiai pat visiems bus dėkinga. Tiktai siunčiant per BALFą, BALFas taip pat stiprinamas ir tuo būdu juo labiau įgalinamas daugiau padėti Vokietijoje ir kitur likusiems ir vargstantiems mūsų tautiečiams, taip pat ir Gimnazijai.

Lauksime pasitikėdami. Mokslo metus pradėjome su malda, su džiaugsmu ir pasiryžimu. Labai tikimės, kad mūsų darbo be laiko nereikės nutraukti.

Per šviesą į laisvę ir žmoniškumą!

Lietuvių Vasario 16 Gimnazija
Lietuviai visam pasauly

CON RESPECTO A LOS PLANES DE GOBIERNO EL PUEBLO SABE DE QUE SE TRATA

Puede compararse la palabra del presidente de la República, general Peron, en sus conferencias radiales sobre el Segundo Plan Quinquenal con la luz del sol que ilumina y dá calor a un vasto panorama donde se gesta la grandeza de la patria. Todo resulta, después, naturalmente claro y la fructificación de los elementos nutridos de vida se anuncian en seguida como promesas ciertas.

Los planes del gobierno justicialista —lo ha explicado el Lider— son procesos dinámicos, exploradores y creadores de las ingentes, inagotables riquezas que contiene el suelo argentino. Tienen un solo espíritu en cuanto jiran en torno a la felicidad del pueblo, que se traduce en justicia social, en la independencia económica y en la soberanía política de la Nación. Vale decir, que todo cuanto se mueva en función progresista y creadora, finaliza en el bienestar social, elevado el nivel moral y material del hombre, interpretando como centro de núcleo familiar, y, en consecuencia, del país entero.

No hay en los sistemas implantados por el actual gobierno, principios fijos, dogmas estáticos. Se opera sobre las realidades que cambian continuamente y que necesitan virajes oportunos en cada una de las actuaciones que se presentan. Así por ejemplo, el plan económico, dictado por el general Perón, respondió a un trance especialísimo que se habia presentado de improviso. El pueblo, que sabe ahora de lo que se trata, cumplió, colaborando lealmente a la consumación de las medidas que imponían tales circunstancias. No era una ley imperativa el plan económico. Era una conducta aconsejada para capear la tormenta, pero tenía en el alma popular toda la fuerza de un mandato, porque pueblo y gobierno se han compenetrado mutuamente de sus funciones al servicio de la comunidad y de la Nación. Las leyes justicialistas traen consigo esa virtud democrática esencial: son el resultado de una deliberación total en la que intervienen hasta el último ciudadano, nacen del alma colectiva y nadie puede ser idiferente a su gestación. "Las leyes de los congresos que nos precedieron —dijo en su primera conferencia sobre el Segundo Plan Quinquenal el presidente— se refieren en su mayor parte a la acción del Estado y con fines de explotación de coerción social, económica o política, reglaban la acción del pueblo".

El plan económico fué solo de persuación.

"Se sumaban en aquellos momentos —argumentó el general Perón— a la pérdida de nuestras cosechas y, por lo tanto, de nuestro potencial de exportación, la inflación mundial desatada por Estados Unidos en 1949; los efectos de la inconvertibilidad de la libra esterlina sancionada en 1947; la arbitraria exclusión de la República Argentina en las asignaciones de compras del plan Marchall; pese a las repetidas promesas recibidas; la política exportadora de los Estados Unidos que subsidiaba una producción competitiva con la nuestra; el aumento de los precios internacionales de todas las materias primas necesarias para nuestro desarrollo industrial en marcha; el acaparamiento de productos esenciales que venian realizando las potencias del mundo e previsión de una posible extensión del conflicto de Corea; las maniobras de la Conferencia Internacional de Materiales, y todos estos y otros factores de menor importancia, sumados progresiva o concomitante, nos conducia a una crísis económica nacional, que por momentos los mas avezados técnicos llegaron a considera inevitable."

La tempestad fué conjurada a pesar de su furor. El pueblo solidario con los destinos de su patria, respondió al llamamiento de contención en los gastos y la cosecha nueva se presentó facil y proficua. De la misma manera, con igual fé, con idéntica conciencia de la realidad argentina será, este pueblo lleno de calidades triunfadoras, el factor principal del cumplimiento del Segundo Plan Quinquenal, que es una ley elaborada desde el taller, la construcción o el curso por el mismo, aunque su síntesis, ordenada en un sistema, haya aflorado en las altas esferas oficiales.

La vivienda en la política

SOCIAL DEL 2o PLAN QUINQUENAL

El primer plan quinquenal dió al país la realidad de una política en materia de viviendas que en pocos años modificó substancialmente un panorama que había sido sombrio para el trabajador, y sólo había proporcionado al país la perspectiva del hacinamiento y la promiscuidad en las ciudades, el "conventillo" en la ciudad, y el "rancherío" en el campo.

En pocos años se levantaron en todas las regione del país barrios obreros y rasas colectivas para trabajadores, higiénicas, y confortables, y, asimismo en el orden de la construcción privada, se estructuró y ejecutó una política creditada que permitió al trabajador convertirse en pequeño propietario.

El segundo Plan Quinquenal se propone ir aún más allá y desarrollar una política de intensificación de los ya ejecutado, y de implantación de nuevas modalidades y facilidades que permitan incrementar el acervo actual de viviendas en el país.

Se propone el gobierno aumentar el número de viviendas existentes en un 150%. El primer plan quinquenal costruyó 200.000 unidades; el segundo programa se propone llegar a las 300.000. Es decir, que ello significa prácticamente dotar de viviendas a 300.000 familias, o sea unas 1.800.000 personas. Por conducto del Ministerio de Finanzas, el Estado piensa realizar esta vasta labor, dando facilidades crediticias a la iniciatyva privada, tarea que estará a cargo del Banco Hipotecario Nacional y el de la Nación Argentina. También el Estado invertirá durante el quinquenio 53-57 la suma de 120.000.000 de pesos para habilitar las viviendas construídas durante el primer plan quinquenal o en construcción al 1 de enero de 1953.

Del mismo modo ha de merecer especial consideración al gobierno, en su acción planificada para la costrucción de viviendas, la incrementación y estímulo a la edificación de la vivienda rural, como medio de lograr el afincamiento y arraigo de la población agraria.

Promoverá tambien el planeamiento regulador de los núcleos poblados y especialmente reglará en los mismos la construcción de nuevas unidades familiares y colectivas, y contribuirá técnicamente y económicamente a los planes de vivienda de las asociaciones profesionales.

Un aspecto importante del plan a desarrollar en el próximo quinquenio tendrá en cuenta asimismo que las actividades privadas y estatales se efectúen en el país coordinadamente, estableciendo que la actividad privada se podrá desarrollar libremente dentro de la planificación establecida por el Estado en los aspectos técnicos sociales económicos-financieros y urbanísticos.

En el aspecto particular de la vivienda rural esta se posibilitará mediante régimenes especiales de créditos en condiciones liberales y a largos plazos; asesoramiento técnico que tendrá en cuenta las previsiones del crecimiento familiar, las características de la construcción en las normas generales de higiene y comodidad necesarias para la salud y el bienestar.

•

PRAMATYMAS DEVIZŲ SRITYJE

(PREVISION EN MATERIA DE DIVISAS)

Į antrąjį penkmečio planą įjungtoji devizų sąmata, kuri pirmą kartą pritaikoma krašte, yra viena pramatomųjų priemonių, verta didelio pagyrimo. Šioji sistema numatyti į kraštą įvežtinas prekes liečia ypatingai vietinės pramonės pareikalavimą, apsaugo krašto ūkį nuo netikėtumų ir staigmenų.

Ryškiu pavyzdžiu gali būti Centralinio Banko patvarkymas, kuriuo suteikiama devizų 1953 m. vaistinių ir bendrai medicinos reikmenų pareikalavimui patenkinti. Šiam tikslui, žaliavai ir baigtiems gaminiams įvežti, suteikiama 320 milijonų pesų suma, tuo būdu užtikrinant gyventojų sveikatos stovį ir normalų vietinių laboratorijų darbą.

Antruoju patvarkymu, ta pačia proga išleistu, suteikiama leidimas devizų keitimui 40 milijonų pesų suma pirkti užsienyje žemdirbystės ir gyvulininkystės apsaugai reikalingų gaminių ir trąšų, nesančių krašte. Šių gaminių tarpe kaip tik yra gyvulių kenkėjams, įvairiems nežams, grybeliams ir vabzdžiams naikinti priemonės.

Tačiau ne tik sveikatingumo srityje šiems metams yra numatytos priemonės. Taip pat ir kitoms pirmojo reikalingumo prekėms bus suteikiama įvežimo lengvatų, atitinkamoms bankinėms įstaigoms leidžiant išsikeisti tam tikras sumas.

Šių pastarųjų tarpe randasi gaminiai, reikalingi vietinei padangų pramonei, kurių vidaus rinka negalį pateikti. Pinigų keitimui leidimai šiam tikslui siekia 150 milijonų pesų sumą. Šos sumos didžioji dalis skiriama 25.000 tonų kaučuko pirkimui; tai yra didžiausias įvežamo kaučuko kiekis, nes dvigubai prašoka 1948-52 metų penkmečio vidurkį. Įvežamasis kaučukas nebus skiriamas tik padangų gaminimui, bet bus paskirstytas taip pat ir kitoms pramonės šakoms, kurios naudoja šią žaliavą.

Čia aptartos įvežamos prekės, kartu taip pat ir kitos. kurioms dar nėra tuo tarpu nurodytas suteiktinų devizų kiekis, aiškiai rodo vyriausybės pramatymą, aprūpinant žaliavomis, kad galėtų normaliai vystytis tautos ūkis.

JUODASIS KRAUJAS

Ne venas esame girdėję kalbant arba skaitėme, kad 20 šimtmečio karai buvo vedami didžia dalimi dėl "juodojo kraujo" — petrolio, arba naftos, versmių. (Graikiškai lotyniškas žodis 'petroleum": gr. "petra" — uola ir lot. "oleum" — alyva; "nafta" yra asyriškas pavadinimas; lietuviškai tiksliau, atrodo, "petrolis"). Tačiau ne tik šiais laikais petrolis buvo žmogaus naudojamas. Mokslininkai priėjo išvados, kad jis jau buvo žinomas net tolimuose laikuose. Net tvirtinama, kad, statant Senajajme Testamente minimą Babelio bokštą, Mezopotamijos petrolio šaltinių asfaltinės smalos buvo naudojamos to bokšto akmenims ar plytoms surišti. Egiptiečiai gi petrolio gaminius naudodavo balzamavimui. Finikiečiai, garsieji jūrininkai, petrolio smala tepdavo savo laivus, kad būtų patvaresni, nepūtų ir kad smala uždengtų plyšius. Amerikos kontinento indėnai petrolį vartodavo, kaip vaistą nuo dantų, galvos ir kitokių skausmų. Taip pat ir Š. Amerikos pirmieji kolonistai net iki 1820 m. seké indėnų pavyzdžiu, vartodami petrolį kaip pagrindinę vaistus sudarančią dalį.

Tačiau tikroji petrolio paskirtis — jėgos, šviesos ir šilimos gaminimas — tebuvo užtikta tik maždaug antroje 19 šimtmečio puséje. Dar maždaug 1840 m. Petrapilio Akademijos mokslininkai tvirtino, kad petrolis — "ta juoda ir biauriai dvokianti medžiaga iš Baku visiškai niekam netinka, nebent ratų ašim tepti". Bet jau 1859 m. pulk. Drake, Titusville miestelyje, Pensilvanijos valstybėje, ieškodamas aukso, 21 metro gylyje užtiko petrolio šaltinius kurie per dieną davė apie 4000 litrų valytos naftos. Ją gana brangiai pardavinėjo vaistų gaminimui ir tik mažą dalį apšvietimui. Šiais laikais toje pačioje vietoje per dieną ištraukiama dešimteeriopai daugiau petrolio. Jau šiuo metu niekas petrolio nebevadina "biauriai dvokiančiu skysčiu", bet garbingu "juodojo aukso" arba "juodojo kraujo" vardu. Dėl jo šiais laikais kyla karai, griūna karalių sostai ir braška valstybės. Dėl to "nešvaraus, biauriai dvokiančio skysčio" diplomatai suka galvas, dėl jo keliamos revoliucijos, draugai virsta neprieteliais, nes, jei nebūtų petrolio, neturėtumėm léktuvų, laivų, né kitų mašinų taip išvystytos pramonės, nei to greičio, kurį šios susisiekimo priemonės išvysto.

Per paskutiniuosius 50 metų pasaulyje petrolio sunaudojimas dėl tos priežasties daugelį kartų pakilo, tačiau taip pat 30 kartų padidėjo iš žemės gelmių išgaunamo petrolio kiekis, tuo būdu patenkindamas léktuvų, automobilių, laivų ir kitų mašinų milžinišką pareikalavimą.

Kaip 19 šimtmečio antrojoj puséj petrolis ir jo gaminiai išstūmė balanas, taukus ir augalinius aliejus iš šviesai naudojamų priemonių tarpo, maždaug tuo pačiu laiku pakeité ir anglį su garu, kaip jėgos šaltinį. Kiek véliau šviesos srityje žibalas turéjo užleisti vietą elektrai. Tačiau ir čia be petrolio neapseinama, nes daugelyje elektrinių, kur néra vandens jėgos, petrolis ir jo dirbiniai naudojami elektros jėgainių mašinoms sukti. Pastaruoju metu juodojo kraujo sostui rimtai graso atominė energija, kurios pritaikymas taikiems tikslams visuose kraštuose vyksta dideliais žingsniais į priekį.

Petrolis chemiškai yra anglies ir vandenilio kombinacijų mišinys, kurį valant gaunami dujiniai, skysti ir tiršti junginiai, visi labai didelės svarbos šių dienų gyvenimui. Suminėję vien tik Buenos Aires mieste ir apylinkėse naudojamas dujas virtuvėse, skystą kurą įvairiems motorams bei šviesai ir skystus bei tirštus tepalus įvairioms mašinoms, galėtumėm suprasti petrolio nepaprastą svarbą. Tad nenuostabu, kad jis jau nuo seniai ne tik pramonininkams suko galvas, bet ir didžiosios politikos vyrams sudaro didelį ir nuolatinį galvosukį.

1937 m. buvo skaičiuojama, kad petrolio išteklių yra: Irake — 80-čiai metų, Rusijoje — 50 metų, Irane — 30 metų ir maždaug 10 metų Rumunijoje, Kolumbijoje ir Meksikoje. Kadangi petrolis randamas tik kai kuriose žemės vietose, tai ir jų išteklių apskaičiavimas néra tikslus. Pagal dabar žinomus šaltinius yra skaitoma, kad apytikriai turi: Mažoji Azija ir Arabų valstybės — 42%; J. A. Valstybės — 35%; Pietų Amerika — 14%; Rusija su okupuotais kraštais — —7%; Tolimieji Rytai — 2% viso pasaulio juodojo kraujo išteklių. Laisvosios Europos ištekliai yra visiškai nežymūs ir neminimi.

Tik čia suminėtieji skaičiai paaiškina, kad Irane vykstanti kova dėl petrolio šaltinių yra nepaprastai svarbi. Ir jeigu Mosadegh, nors ir nebūdamas komunistas, bet nerasdamas kitos išeities ir nenorėdamas susitarti su vakariečiais leistų įsiviešpatauti savo krašte bolševikams, neabejotinai komunistinės Rusijos priartėjimas ir įsitvirtinimas prie pat didžiausių petrolio šaltinių arabų kraštuose reikštų dideles pasaulines suirutes, kurių pasekos gal atneštų laisvę ir mūsų pavergtai tėvynei.

Ant. Rytys.

Žūsta už tiesą. Viena scena iš dramos „Likimo kellais".

PABALTIJOS GYVENTOJAI IR VOKIEČIŲ UŽSIENIO SKOLOS

Yra susitarta tarpe Vokietijos (Bonn) iš vienos pusės ir aliantų iš kitos pusės (atstovaujamų per Ameriką, Britaniją ir Prancūziją) dėl vokiečių vyriausybės atsiteisimo už jos skolas, kurios yra dvejopos:

a) už prieškarinius įsiskolinimus užsienyje ir

b) už karo nuostolius (apie karo nuostolius bus pranešta atskirai kiek véliau).

Čia tiktai paduodame informacijas apie prieškarinius Vokietijos įsipareigojimus užsiniečiams.

Lietuviai ir kiti Pabaltiečiai, kurie randasi JAV-bėse, kaipo imigrantai ir kreditoriai, turi tokią pat teisę kaip ir Amerikos piliečiai kelti pretenzijas dėl jiems prigulinčio atlyginimo iš Vokietijos. Tą teisę pirmiausiai turi lietuviai šiame krašte gyvenantieji, bet ne tie kurie dabar tebegyvena už taip vadinamos geležinės uždangos. Keliamos pretenzijos gali būti bent sekančių trijų rūšių:

1. Kai pretenzija liečia tiesioginiai Vokietijos vyriausybę, tai savo reikalavimus siunčia sekančiu adresu:

Foregn Bondholder Protective Council 90 Broad Street New York, N. Y.

2. Jeigu kas turi dolerinius bondsus įvairių Vokietijos privačių korporacijų, tai mūsiškiai pretendentai kreipiasi šituo adresu:

The United States Committee for German Corporation Dollar Bonds, 910 Seventeenth St., N. W. Washington 6, D. C.

3. Tie mūsų piliečiai, kurie turi reikalą su bendromis vokiečių komercinio pobūdžio obligacijomis, tai šiame krašte gyveną kreditoriai turi pasirūpinti kontaktuoti savo skolininkus Vokietijoje normaliu būdu, nes tiems reikalams atlikinėti néra suformuotas joks komitetas.

Šios instrukcijos liečia laikotarpį, kai visi pirmiau įvykę susitarimai įsigalios. Tas įsigaliojimas numatomas apie galą gegužio ar birželio ménesį šių metų. Kas turėtų šios rūšies pretenzijų turėtų negaišdamas padaryti virš nurodytus žingsnius.

LIETUVOS PASIUNTINYBĖS ŽINIOS

ATOMO MOKSLININKAS — LIETUVIS

"Athol Daily News" paduoda tokią žinią: Š. m. kovo 7 d. sukako 65 metai garsiajam Amerikos atomo mokslininkui William Leonard Laurence. Jis yra gimęs 1888 m. kovo 7 d. Salantuose, Lietuvoje. Vykstant Rusijos revoliucijai, 1905 m. jis yra atvykęs į JAV pasivadinęs vardu W. L. Siew. 1913 m. gavo pilietybę ir dabartinį vardą. W. L. Laurence nuo 1930 m. yra nuolatinis The New York Times mokslinis bendradarbis. Už savo mokslinius raštus jis 1937 m. buvo apdovanotas Pulitzer premija. II pasaulinio karo metu dirbo Karo Departamente prie atominių bombų tyrimų ir skrido léktuvu, nešančiu atominę bombą į Nagasakį miestą, Japonijoje. Véliau — 1945 m. jis buvo pirmutinis, kuriam Karo Departamento buvo leista per spaudą supažindinti plačiąją Amerikos visuomenę su atomine bomba.

VAISTAI NUO NUOMIRIO

Epilepsijos, arba nuomirio, kančios ir blogumai yra žinomi visame pasaulyje. Su nuomiriu kovojama, ir tai kovai naudojami įvairūs būdai. Štai visiškai neseniai du Stanfordo universiteto profesoriai, ieškodami antikonvulsinių vaistų, rado, kad viena alkoholio rūšis, panaši į methylparaphinol, teigiamai veikia į konvulsijas. Tačiau prieš naudojant naujus vaistus žmonėms, reikia juos tinkamai ištirti, panaudojant gyvuliukus. Todėl Standforde parinkta eilė baltųjų žiurkių, kurios kasdien gauna koktailius. Turbūt, ne vieną ima pavydas, kad žiurkėms veltui kasdien duodama to gérimėlio ir tuo net pasitarnaujama žmonijos gerovei. Tikimasi, kad greitu laiku paaiškės alkoholio tikroji reikšmė kovoje prieš epilepsiją.

Lietuviai Paranos Salose

Gausios vandens versmės Brazilijos gilumoje duoda pradžią Paranos upei. Jos vaga, nusileidus didingais Iguazų kriokliais, juosia Misiones provinciją ir kiek žemiau susijungia su Paragvajaus upe. Nuo šio taško Parana, įspūdingai plati ir kiek sulėtėjusi, skalaudama derlingų Corrientes, Santa Fe, Entre Rios ir Buenos Aires provincijų krantus, suka Atlanto vandenyno kryptim. Porą šimtų kilometrų prieš Rio de la Plata Paranos vaga šakojasi. Šios šakos savo keliu taip pat skiriasi į daugelį upių ir upelių. Dirbtini perkasai ir grioviai jungia visus į nepaprastą raizginį vandens kelių, kurie sudaro vadinamąją Paranos deltą. Šis upynas, nuo Buenos Aires pašonėje gulinčių Tigrés ir San Fernando miestelių iki Urugvajaus N. Palmiros ir Carmelo vasarviečių, apima keliolikos tūkstančių kv. kilometrų plotą ir sudaro savotišką sritį, žymiai išsiskiriančią iš ją supančių lygumų. Gausūs miškai apsaugo šiuos plotus nuo žvarbių pietų ir vakarų vėjų; žemės ir vandens derinys palaiko puikią oro lygsvarą vasaros karščių ir žiemos šalčių metu; tuo tarpu saulės spinduliai ir vešli augmenija sugeria drėgmės perteklių. Tokiu būdu, nors salynas yra bendrai gana žemas ir potvyniai dažnai užlieja kelioms valandoms ar, rečiau, dienoms nemažas sausumos dalis, gyvenimo sąlygos yra kur kas sveikesnės, nei Buenos Airese ar jo pakraščiuose.

Deltos žemė yra nepaprastai derlinga ir tinka miško sodinimui, daržininkystei, sodininkystei ir kt. ūkio šakoms. Yra taip pat geros sąlygos bitininkystei ir paukštininkystei. Vandens gausumas neleidžia plačiau įsigalėti nuodingiems šliužams, skruzdėlėms ir kt. kenkėjams. Vien uodai plačiai viešpatauja, pasireiškia jie tačiau tik naktimis; dienos metu uodų beveik nepastebima.

Gamtos grožio atžvilgiu Paranos žemupys užima pirmaujančią vietą Argentinoje. Plačios, ramios upės, vingiuoti upeliai ar tiesūs, lyg strėlė, perkasai, įvairiausių miškų žalumoje skęstančios pakrantės, magnolijų, eukaliptų, ceibo, madreselvų, chrizantemų ir kt. žiedai skirtingais metų laikais apsupa viską ypatingai ramia, gražia ir patraukliai aplinka. Niekas, pagyvenęs salose, jų neužmiršta, o kas gali, visuomet grįžta.

Pati gamta deltoje sudaro nepamainomas sąlygas burlaivimo, plaukimo, irklavimo, žuvavimo ir kitiems vandens sportams. Vien tik Tigrés miestelis, subūręs apie 12 irklavimo klubų, yra vienas iš didžiausių ir žymiausių vandens sporto klubų centrų pasaulyje. Šių klubų narių tarpe randame taip pat Buenos Aires ir apylinkių lietuviško jaunimo.

Paranos delta yra gana tirštai apgyventa. Randame joje tūkstančius ūkių nuo 5 iki 500 ha; pasitaiko dvarų, apimančių tūkstančius ir dešimtis tūkstančių ha žemės. Pirmoje deltos dalyje, kuri yra tarp Lujano, Canal Arias, Parana de las Palmas ir Rio de la Platos upių, gausu vasarnamių, užeigų (rerreos) ir viešbučių, kurie vasaros metu šeštadieniais ir sekmadieniais prisipildo tūkstančiais Buenos Aires gyventojų, gamtoje ieškančių poilsio ir ramumo.

Nemaža mūsų tautiečių, patraukti gražios gamtos ir geresnių įsigyvenimo galimybių, apleido Buenos Aires ir įsikūrė deltos salose. Daugelis jų, apsigyvenę tolimuose paupiuose, nebepalaiko ryšių su platesne visuomene ir gyvena beveik nežinomi. Tik negausus arčiau vienas kito įsikūrusių lietuvių būrelis yra geriau mums pažįstami. Tai Ibicuy gyventojai. — Ibicuy sritis (kurios nereikia sumaišyti su Ibicuy miestu) yra trečioje deltos dalyje, Entre Rios provincijoje, netoli Urugvajaus upės. Ten kelių upių pakrantėse yra susidaręs lyg ir miestelis, kuris vaidina nemažą vaidmenį III Deltos dalies ūkiniame gyvenime. Derlinga ir aukšta žemė ir ramūs vandenys sudaro puikias sąlygas susisiekimui ir visokeriopam ūkiui.

Parancito upės pakrantėse randame p. J. ir E. Rastauskų šeimą. Jie turi apie 12 ha ūkį ir verčiasi mišku. Ant tos pačios upės turi vasarnamį ir 7 ha ūkį pp. A. ir L. Grišonai. Kadangi didesnę metų dalį gyvena Montevideo, jų ūkį veda p. St. Naruškevičius. Kiek toliau yra pirkęs nemažą žemės plotą pram. B. Eidukonis. Sagastume Grande upės pakrantėse yra įsikūrę p. J. ir E. Misčenkai su 8 ha ūkiu; jie verčiasi mišku, vištininkyste ir bulvėmis. Kiek toliau gyvena broliai J. ir V. Versetskai, tvarką 50 ha ūkį.

Bene gausiausiai lietuvių apgyventa yra Sagastume Chico upė. Jos pakrantėse randame pp. J. ir Z. Stankūnus su apie 10 ha ūkiu, pp. F. ir A. Baniulius su 14 ha ūkiu, pp. V. ir Z. Nalivaikus su 23 ha, pp. A. ir L. Ramanauskus, kurie tvarko 100 ha ūkį, apsodindami medžiais didelius jo plotus, ir pp. A. ir J. Burokus su 33 ha ūkiu.

Čia apsistosime kiek ilgiau prie pastarųjų, kurių įsikūrimas ir darbas salose yra tikrai įsidėmėtini. — Ilgai gyvenę Buenos Aires mieste, be jokio patyrimo Argentinos ūky ir be žymių piniginių išteklių, Burokai leidosi į salas 1942 metais, nusprendę pabandyti ten naujos laimės. Dabartinį 33 ha ūkį pirko visiškai neapdirbtą ir be jokio pastato. Teko pradėti no kranto apvalymo ir gyvenamo namo statymo. Šis darbas buvo įvykdytas be pašalinės pagalbos, parodant tikrai nepaprastos ištvermės ir sumanumo. Pradedant pamatais ir baigiant baldais ir elektros įvedimu, pp. Burokų namai yra jų pačių rankų kūrinys, kuriuo tikrai tenka gėrėtis.

Pats ūkio išvystymas pareikalavo ilgų ir sunkių pastangų ir neapsėjo be daug kaštavusių bandymų ir nepasisekimų. Vienas iš pastarųjų paskatino pp. Burokus imtis kelių kambarių išnuomavimo vasarotojams.

Šioj srity pasisekimas gavosi tikrai pilnas. Lietuviškas svetingumas, nuoširdus priėmimas ir rūpinimasis, puikus valgis, neaukštos kainos ir vien salose įmanomi patogumai, greitai ir plačiai išgarsino p. Burokų pensioną lietuvių ir kitataučių tarpe. Kelių metų bėgyje pas juos yra viešėję daug žymių mūsų visuomenės asmenų ir šeimų, ir visų atsiliepimai yra palankiausi. A. ir J. Burokų sukuriamos aplinkos dėka, jų namuose visi jaučiasi vienos šeimos nariais.

Deltos grožis, sveikas oras ir ramus gyvenimas daugelį verčia pagalvoti apie įsikūrimą salose artimesnėj ar tolimesnėj ateity. Tokių tarpe priskaitome taip pat žinomą mūsų sportininką Joną Limbą ir V. Kuraitį iš Floridos, kurie pirko gražų ūkį Sagustume Chico pakrantėse, netoli pp. Burokų. Nemaža kitų Buenos Aires ir apylinkių lietuvių, taip pat sužavėti salomis, jieško įsigyti ūkius pastoviam apsigyvenimui ar atostogų praleidimui.

Nieko todėl nuostabaus, jei pirmųjų pasiryžėlių dėka susilauksime glaudžiau ir tirščiau lietuviais apgyventos srities vienoje iš gražiausių Argentinos vietovių.

LS.

PAŠVENTINTA NAUJA LIETUVIŲ BAŽNYČIA

Šiomis dienomis užbaigta statyti nauja lietuvių parapijos bažnyčia Brocton, Massachusetts, JAV. Tai viena iš didžiausių ir gražiausiai įrengtų lietuvių šventovių -. Amerikoje. Jos pastatymas atsėjo virš 300.000 dolerių.

Nors Brocktono lietuvių par. yra viena iš seniausių, tačiau iki šiol dar ji neturėjo bažnyčios dėl mūsų laisvamanių ir socialistų keliamų riaušių. Daugelį metų vietos lietuviams būdavo pamaldos jų laikinoje medinėje bažnytėlėje. O kada laisvamaniai prievartos būdu ir tą užgrobė, tai lietuviams su savo pamaldomis teko kampininkauti kaimyninėj airių bažnytėlėje, kol, vadovaujant kleb. kun. K. Urbonavičiui-Kmitui, per didelį vargą ir sunkias skolas buvo pastatytas būsimai bažnyčiai rūsys ir jame 20 metų buvo laikomos lietuviams pamaldos.

Visų iki šiol buvusių Brocktono lietuvių klebonų pastangos pastatyti bažnyčią buvo nesėkmingos. Kada prieš penketą metų, čia ilgai klebonavęs kun. J. Švagždys atsisaké toliau parapiją tvarkyti, tai naujuoju klebonu arkivyskupas paskyré kun. Praną V. Strakauską ir jam patikėjo sunkų uždavinį — pastatyti Brocktono lietuviams tinkamą šventovę. Naujasis klebonas neužvylė savo arkivyskupo ir parapijiečių pasitikėjimo: trijų metų laikotarpy jis atliko statybos pasiruošimo darbus, gi per paskutiniuosius dvejus metus pastaté ir pilnai įrengé didingą Amerikos kolonialinio stiliaus mūrinę šventovę, su naujais altoriais, naujais ypatingais varpais, naujais suolais, išklotais takais, viską pagal paskučiausius moderniuosius reikalavimus. Naujoji Brocktono lietuvių šventové bus pažiba visam miestui ir ilgiems amžiams ji bus lietuvių kultūringumo liudininku.

Sumaniai atlikta Brocktono šventovės statyba néra pirmoji kun. Strakausko kūrybinių gabumų išdava. Prieš tai jis klebonavo mažoj lietuvių kolonijoj, Lowell mieste, ir ten skurstančią lietuvių parapijėlę taip atgaivino ir jo medinę bažnyčią taip atremontavo, kad ją sunku ir atpažinti. Lowell lietuvių bažnyčia pasidaré taip patraukli, kad ją mielai lankydavo ir kitataučiai.

Kun. Strakauskas yra Amerikoje gimęs iš lietuvių tėvų, Zanavykų ateivių. Lietuvos jis né nematé, tačiau užaugo sąmoningu lietuviu patriotu. Už lietuvių teises, lietuvių kalbą jis kovoja kiekviena proga. Lietuvių kalbą jis brangina ir namie kalba tiktai lietuviškai. Net su Amerikoje gimusiu lietuvių jaunimu jis kalba lietuviškai. Jis spausdina parapijos biuletenį lietuviškai ir rašinėja į lietuvių laikraščius, nors pats neturėjo progos išeiti lietuviškos mokyklos. Ir tas viskas jam nekenkia būti geru Amerikos piliečiu. Amerikonų draugijos jį renkasi dvasios vadu ir dažnai kviečia į savo susirinkimus su paskaitomis.

Atvykęs į Brocktosą, kun. Strakauskas lietuvių parapiją rado pavadintą Šv. Roko vardu. Jam pasirapijai paskyré lietuvį Globėją Šv. Kazimierą. Ir čia dar ne galas darbams, bažnytiné vyriausybé paveiklaus klebono darbuotei. Dar šiemet buvęs bažnyčios rūsys bus perdirbtas į modernią salę. Aprūpinęs parapijiečius, tik tada jis imsis ruoštis tinkamo kunigams gyvenamo namo statybai.

ELEKTRONINĖ PRIEŠLĖKTUVINĖ PATRANKA

Jungtinių Amerikos Valstybių kariné vadovybé spaudai parodé savo naują priešléktuvinę patranką, kuri yra nuostabiai taikli, nes yra vadovaujama elektroninių įtaisų. Ji gali "matyti" tamsoje ir pataikyti už debesų léktuvą, pasiekdama net 8 kilometrų nuotolį. Prie tos patrankos yra pritaikyta elektroniné "akis". Ji yra didelės lėkštės pavidalo, sukasi, stebėdama, ar neatskrenda priešas. Kai elektronai pagauna besiartinantį priešo léktuvą, ta "akis" sustoja, automatiškai nutaiko ranką į léktuvą ir automatiškai prasideda šaudymas.

Ta patranka yra pagaminta visai neseniai ir tai yra paskutinis mokslo žodis šioje srityje. Pati patranka automatiškai paleidžia 45 šūvius per minutę. Bet gali ja šaudyti ir kariai, išjungę automatinius prietaisus. Patrankos sviediniai automatiškai sprogsta, kai tik priartėja erdvėse prie metalo, prie léktuvo.

KUR YRA M. BORMANAS?

Bormanas buvo vienas artimiausių Hitlerio bendradarbių. Tačiau karui pasibaigus, kai vieni naciai nusižudė, kiti buvo sugaudyti ir teisiami, Bormanas išgaravo. Niekas negalėjo pasakyti, kur jis dingo. Buvo pasklidę gandai, kad jis povandeniniu laivu pabėgęs į Argentiną, bet šie gandai nepasitvirtino.

Véliau buvo patirta, kad Hitleris turėjo agentą Kremliuje, o vienas jo artimųjų buvęs Stalino patikėtiniu. Buvo spėjama, kad tuo išrinktuoju buvęs pats Bormanas. Po karo jis radęs saugų prieglobstį pas tėvelį Staliną.

Šį spėliojimą neseniai patvirtino nauji faktai. Tardant prieš porą ménesių areštuotus nacių vadukus patirta, kad du iš jų turėjo ryšių su paslaptingu žmogumi, buvusiu aukštu nacių pareigūnu, spėjama Bormanu. Patirta, kad tas paslaptingasis šiuo metu gyvena šiaurės Afrikoje ir palaiko glaudžius ryšius su rusų agentais.

Maskva - didžrusių tvirtovė

RAŠO GEN. LEIT. TEODORAS DAUKANTAS

Maskva paeiliui nugalėjo visus kitų rusų miestų kunigaščius; nukariavo totorių chanus nuo Kazanės iki Sibiro tolimosios Kamčatkos; pavergé Krymo ir Centralinės Azijos valstybes su Čingiz-chano ir Tamerlengo buvusiomis sostinėms; aneksavo gudus ir ukrainiečius; klasta ir politinėmis intrygomis, vakariečių padedama, prijungé Pabaltijį, Lenkiją ir Suomijos dalį; praeity sėkmingai atrémė etmono Žalkausko, švedų Karolio XII, Napoleono ir Hitlerio puolimus; dabar apsisupusi jos valiai klusniomis komunistų valdomomis valstybėmis Europoje bei Azijoje, — Maskva kai kam atrodo nepajudinama savo galybėje.

Maskva! "Moskva rodnaja" — didžrusių apdainuojama „širdis" yra to paties vardo nedidelės upės abiejuose krantuose miestas, 100 km atstume nuo Okos, Volgos intako, į kurį įteka Maskvos upė. Volga iš Seligero ežerų pelkyno teka per žemąjį Naugardą (Nižnij Novgorod), kur kadaise baigėsi senojo Naugardo valdomos sritys ir dabar vadinasi Gorkiu (500 km nuo Maskvos Okos ir Volgos santakoje), iki Kaspijos jūros. Volga savo aukštupy ir jo intakuose, apgyventuose ugrofinų padermės genčių, XI šimtmety priglaudé atbėgusius totorių užpultus Kijevo valstybės slavus. Atbėgėliai, susimaišę su mongoliškos kilmės čiabuviais „pagimdė" naują didžrusių (velikorusų) tautą, anot poeto A. Bloko (poema „Skyfy") „riogsančiais žandikauliais, įstrižomis godumą reiškiančiomis akimis".

Susiskaldę atbėgėliai staté sienomis aptvertus miestus (rusiškai: tverti — goroditj, iš čia „gorod" skiriasi nuo slaviško „miasto"), organizavosi kunigaikštijas. Maskva buvo viena iš silpniausių. Bet šykštus ir gobšus kunigaikštis savo priešus — varžovus, kitus kunigaikščius ir giminaičius, pradėjo užkariauti totorių pagalba apsiimdamas chanams iš jų rinkti duoklę, kurios didžiąją dalį sau pasilikdavo. Už tai buvo pramintas Jonu Kalita (reiškia: „pinigų maišas"!). Jo įpėdiniai dar glaudžiau bendradarbiavo su chanais — krašto pavergėjais ir už tai gavo didžiojo kunigaikščio vardą ir teises. Su savaisiais apsitvarkę, émé žygiuoti prieš pačius chanus. Kai pritrūko jėgų, pagalbon šaukėsi Algirdo šalininkus ir su jų pagalba 1380 m. sumušė chaną Mamajų. Nuo tada Maskva ir pradėjo kilti. Kunigaikštis Dimitrijus vedė Bizantijos imperatoriaus dukterį Sofiją, atvykusią iš Romos, kur ji buvo globojama. Dimitrijus pradėjo save vadinti **Cezariu**, slaviška rašyba sutrumpintai **car-cara**. Nors praėjo dar keliolika dešimtmečių, kol Jonas IV žiaurusis vainikavosi caru, bet Maskva jau buvo pasisavinusi „Trečiosios Romos", t. y. pasaulio sostinės vardą (Roma, Bizantija arba Konstantinopolis, Maskva!).

Iš kur gi atsirado tokios agresijos dvasia?

Pažvelkime į Maskvos geografinę padėtį. Volga išteka nuo Valdajaus 200 m. aukštumos. Ten pat prasideda tekanti į Vakarus, į Baltijos jūrą Dauguva; ten pat neša savo vandenis į Juodąją jūrą Dniepras, susiduriąs su Lavatės - Volchovo upynu (šituo keliu kadaise ėjo prekyba tarp Skandinavijos ir Graikijos). Netoli prasideda Šiaurės Dvinos intakų versmės. Volga šitas sritis jungia per Kaspiją su Azijos centru. Tai tikras kelių mazgas. Kur tik panorėsi visomis kryptimis keliausi pavandeniui, tai reiškia, lengviau ir greičiau, negu prieš vandenis. Prieš vandenis reikia plaukti tik namo važiuojant — **poilsiui.** Kitus pulti — keliausi taupydamas jėgas.

Priešingai, kitiems pulti Maskvą reikia keliauti atvirkščiai. Tokia patogi Maskvos geografiné padėtis skatino didžrusius žygiams prieš kitus, o juos pačius saugojo nuo kitų užpuolimo. Taip buvo, kol garo mašina ir geležinkelis, motoras ir plentas sumažino upių susisiekimo reikšmę. Bet Rusija, palyginus su Vakarais, turėjo labai menkus geležinkelių ir kitų kelių tinklus. Ant šio punkto suklupo vokiečių mechanizuotas transportas ir paskutinis Maskvos apsigynimas įvyko didelių atstumų ir silpno kelių išvystymo kombinacija.

Oro užkariavimas žmogui atémé iš vidaus vandens kelių lemiamą reikšmę, kaip kadaise parako išradimas atémé iš pilių valdovų galimybę gintis pilies sienų tvirtumu. Oro susisiekimas iš vienos pusės ir vandens kelių išnaudojimas iš kitos nusvéré techninių priemonių ir sugebėjimo jas panaudoti galimybes technikos naudai.

Tačiau kare néra visoms aplinkybėms pritaikomų ginklų. Labai daug sveria gyventojų nusistatymas tose srityse, kuriose reikia įsitvirtinti, kurias reikia sunaikinti, neleidžiant priešui jų pilnai išnaudoti. Kai kur reikia remtis vietinių gyventojų simpatijomis.

Jau praėjo bemaž tūkstantis metų nuo didžrusių kolonizacijos pradžios, o dar ir šiandien **tik 400 km spinduliu** aplink Maskvą gyvena ir negincijamai viešpatauja didžrusio tipas. Ten visi kiti suruséjo ir išnyko. Ten yra visų senųjų didžrusių kunigaikščių sostinės. Ten Romanovų šeimos lopšys, didžrusių Volgos aukštupio prekybos svarbiausias centras Rybinskas. Ten taip pat senosios Maskvos ginklų gamybos arsenalas Tula. Tas plotas yra tikroji didžrusių tvirtovė su širdimi Maskva ir su smegenimis bei sostu Kremliuje. Pavojuje ją gins visi didžrusiai kaip vienas: komunistai ir monarchistai, liberalai ir konservatoriai, socialistai ir anarchistai, dori didžrusiai ir kriminalistai.

Bet tas plotas yra lašas visų „Rusijų" komunistinės valstybės ežere. Visur kitur šis didžrusių gaivalas yra atskiestas kitų tautų dauguma ar mažuma. Jau 800 km spindulio plote yra estų Talinas, latvių Ryga, lietuvių Vilnius, ukrainiečių Kijevas, totorių Kazané, suomių Vipuri. Čia gyventojai pritars tikrajam išlaisvintojui. O 1500 km atstume randame rusam visai svetimus miestus: Dancigą, Poznanę, Krokovą, Bukareštą ir net Sinopą Turkijoje už Juodųjų jūrų.

Iš to ryškėja dabartinis didesnis Maskvos pažeidžiamumas, palyginus pvz. su New Yorku. Iš 1500 km atstumo Maskvai gali būti realus pavojus. Tuo tarpu New Yorkas 2000 km atstume turi draugiškos Kanados Labradorą ir New Founlandą, Kūbą ir New Orleaną Meksikos flankoje. Tai vis dar savieji. Svetimieji gi yra tik už 6000 km, žymiai toliau kaip Maskvai.

Sunku įlįsti su kariuomene į 400 km spindulio Maskvos „apskritimą", nes ten gyvena visos valstybės gyventojų atrama, šimtmečiais sudaryta. Ten bet kam apsigyventi reikalingas ypatingas leidimas. Jis yra sunkiai gaunamas ir stropiai kontroliuojamas. Maskvos srity gyvena svetimtaučiai, net užsienių diplomatai yra tartum belaisviai, neturį laisvo judėjimo teisės. Tokie draudimai Maskvai buvo visada būdingi. Pirkliams iš rytų Maskvos širdy buvo „kinų siena", amatininkams iš Vakarų „Nemeckaja Sloboda", savotiškas svetimšalių „getas". Taip buvo seniau, taip yra ir dabar. Kinta tik pavadinimai. (Palyginkim didžrusių Kaunui primestą užnerio „Slabodkę").

Maskvoje yra valdžia, kom. partijos centras — smegenys, slaptosios policijos štabas su viso pasaulio Maskvos priešų kartoteka, kurioje sužyméti visi Eisenhowerial, Churchilliai, o gal ir tu, mielas skaitytojau. Sužyméti svarbūs ir pilki, dideli ir maži. Maskvoje buvo ir yra čekos, GPU, NKVD, MVD galva ir nervai, perkoštas gyventojų „elitas" — propagandos ir kitų pavergimo priemonių specialistai, atskiesti suvienodinta pataikaujančių vergų mase, kuri savo mąstymo būdu yra tokia pat kokia buvo totorių jungo metu, kai prieš chaną guldavo ant pilvo, kokia buvo Jono žiauriojo, Petro I, Katrės II ir jos varžovo Pugačevo laikais. Ar nešliaužiojo tie patys vergai prieš Staliną?!

Hierarchiné Maskvos inteligentija ne kilme ar darbo nuopelnais, bet valdovo malone buvo suorganizuota Jono žiauriojo. Visu žiaurumu jis naikino bajorų luomą ir dvarus su vergais dalino jam klusniems „dvarianams". Petras I „dvarianus" subiurokratino, o Katrė II ir Stalinas suteiké savo pakalikams privilegijas ir vergų gyvybės ar mirties teises. Šimtmečiai slenka po šimtmečių, o Maskvos galvosena lieka senoviška. Kadaise sauvaliavo dvarininkai ir jų sūnūs. Vargas buvo linksmų restoranų ir kabaretų savininkams raitelių kariūnų į karininkus pakėlimo dieną arba, kai turtingi pirkliai ūliavodavo panašiai kaip ir raiteliai, daužydami indus, veidrodžius ir liustrus. Vargas dabar visiems gyventojams, kai išdidūs enkavedistai nakties metu įsiveržia į butus. Valdžia žino ir tyli net pataikauja. „Kas geria, nemaištauja" — senas rusų valdžios posakis. Dabar geria NKVD ir nemaištauja prieš valdžią, bet užtat kenčia ramūs žmonės.

Pralaimėjo senieji bajorai, jų keliais nuėjo dvarininkai, o pirklius išnaikino bolševikiné banga. Enkavedistai laukia savo sunaikinimo eilės.

SEKMADIENIO
RIMČIAI

Kova prieš gamtą ir save

Žymusis italų rašytojas Giovani Papini savo naujausiame veikale „Juodojoje knygoje" pasakoja apie jauną dailininką, kovojusį prieš gamtą. Jis nekentė gėlių, ypač žydinčių ir žmogui džiaugsmą nešančių. Po pakartotino gėlių darželių naikinimo, policijos pagautas, jis aiškinasi:

— Esu dailininkas, bet iš tų, kurie yra išsilaisvinę, — ir manau, kad visam laikui, — nuo pažeminančios ištikimybės teisingumui, gamtai, grožiui. Mes norime padaryti savo pasaulį, pasaulį naują, sauvalingą ir viršgamtinį, kuris būtų mūsų minties, o ne jūsų sekmadieninių mokyklų Dievo darbas.

Ir toliau jis kalba:

— Gamta man yra įtartina ir paslaptinga netvarka, nuo kurios negaliu pabėgti, bet kuri mane įkalina ir graso mano buvimui, mano asmenybei. Tai yra kažkas prievartaujančio ir priešiško, nuo kurio tegaliu išsilaisvinti, tiktai sukildamas ir sunaikindamas.

Ir policija nežinojo, kur tą keistą žmogų padėti, — į kalėjimą ar į bepročių namus.

Genialusis rašytojas nupiešia žmogų, kovojantį prieš gamtą ir save patį. O vis tik tokių žmonių yra, ypač šiais laikais. Jie nori sunaikinti ne tik gamtą ir žmogaus prigimtį stengdamiesi tai pakeisti pagal savo mintį, bet norėtų, jei tai būtų galima, sunaikinti ir visos gamtos bei žmogaus prigimties Kūrėją. Jie gėlės žiede, paukštelių čiulbėjime, miško ošime ir visoje gražiojoje gamtoje mato grožį, bet nenori jo pripažinti, kad jis nevaržytų jų, kad neprimintų, jog tas grožis ir kilnumas turi savo Šaltinį, iš kurio jis išsruvena ir kuriame gauna savo buvimą. Toks žmogus griauja viską ne tik karo įšėlime, bet ir taikai tautose įsiviešpatavus.

Vieni griauja tą Dievo sutvarkytą gamtą aplink save, kiti savyje, ardydami savo prigimtį ir iš jos raudami kilniuosius sielos troškimus ir jos veržimąsi į savo Šaltinį— Dievą. Dar kiti veda žiaurią, bet tikrai nesėkmingą, kovą savo šeimose, žalodami jaunas, gyvenimo patyrimo neturinčias sielas, žalodami tautose silpnus ir netoli matančius žmones. Išplėšę sielos kilnumą, palieka juos besieliais tuščiais burbulais, kurių tikslas tesiekia juos pačius, kurie neturi jau nieko kilnesnio, kaip savo pačių egoistinius troškimus. „Baisesnės yra suardytos jaunimo sielos, kaip akmens ir geležies rūmų griuvėsiai' — tvirtina F. Mukermannas, praktiškai pažindamas žmogaus sielos gyvenimą.

Žmogus gali sunaikinti gėlės žiedą, bet negali naujo sutverti. Jei jis ir nupieš, tai bus tik negyvas dažų ir drobės ar popieriaus mišinys. Jis gali sunaikinti gamtos grožį, bet negali jo sukurti. Jis gali savo ir kitų prigimtį sužaloti, padaryti ją bedvasia tuštuma, bet tik Dievo jėga gali ją iš naujo atstatyti. O tų naikinimo priemonių yra daug ir įvairių spalvų. Tiek žodžiu, tiek spauda ir netikru menu, tiek ir darbais bei pavyzdžiu griaunama, kas tik Dievo tegali būti atstatyta.

Žmogus, kovojąs prieš Dievą ir save, yra lygus tam neprotingam dailininkui, kovojančiam prieš gėles. Visi tokie kovotojai, griauną Dievo ir plečią šėtono karalystę, sunyks, ir jų vardai net bus užmiršti,o žmogaus prigimtis ir būsimose kartose veršis į savo Tvėrėją, garbins Jį ir Jo darbus, dėkos Jam už suteiktą gamtos ir žmogaus sielos grožį bei kovos prieš tuos, kurie Dievą nori sunaikinti. Skaudžiausią ir kruviniausią kovą veda šiuo metu komunistinis pasaulis ir jų talkininkai, bet ir jų nebus, o Dievo darbai stovės. Kovoti prieš Dievą, — tai norėti galva pramušti uolą. Galva sutruks, o uola stovės tokia pat stipri, kaip stovėjo daugybę metų.

Šiuo metu krikščioniškasis pasaulis ir krikščioniškasis žmogus turi sujungti savo jėgas su savo Tvėrėju ir nešti nukrikščionėjusiems žmonėms, kovojantiems nesąmoningą kovą prieš Aukščiausiąjį Gėrį ir Grožį, dieviškos šviesos spindulius savo darbais ir pavyzdžiu, meile ir teisingumu, žodžiais ir visu gyvenimu.

Z. Stepšys

* * *

Vytauto Bagdonavičiaus MIC veikalas "Žmonijos likimas šv. Jono Apreiškimo knygoje" jau surinktas ir netrukus bus pradėtas spausdinti. **Turės daugiau kaip 300 psl., bus papuoštas** latvių dailininko Berzinš vinjetėmis. Leidžia Liet. Knygos Klubas.

* **Rašytojas ir literatūros kritikas** St. Tamulaitis renka medžiagą ilgesnei studijai apie vysk. Valančiaus laikus ir baudžiavą Lietuvoje.

KULTŪROS KRONIKA

* **Balandžio 29 d. suėjo 20 m., kai Kaune mirė Vaižgantas.** Toji sukaktis gražiai paminėta lietuvių spaudoje ir Amerikos Balso radio siųstuvo. Visur buvo pabrėžta, kad Vaižganto didžioji meilė buvo Lietuva ir lietuviai. Šiandien jo tėvynė kenča pavergta ir paniekinta. Tačiau ji vis tiek nežus, sako Vaižgantas. "Aš tebesu gyva", — kalba Lietuva kan. J. Tumo-Vaižganto lūpomis. Argentinoje Vaižganto minėjimą ruošė Liet. Bendruomenės Temperley Apylinkė.

* **Prof. dr. Alfred Senn** Philadelphijoje skaitė paskaitą anglų kalba apie mūsų rašytoją Vincą Krėvę, kaip lietuviškų herojų kūrėją.

* **Julija Švabaitė Gylienė**, jauna mūsų poetė, šiuo metu gyvena Australijoje, Melburno mieste. Kūryboje ji jau reiškiasi nuo 1935 m. Yra studijavusi Paryžiuje, Kaune ir Vilniuje. Ji su vyru Jurgiu Gyliu ir dviem vaikais ruošiasi iš Australijos emigruoti į JAV-bes. Kūrybos neapleidžia ir tremtyje gyvendama.

* **Lietuviai dailininkai** Šv. Kazimiero Akademijoje, Chicagoje, rengia savo kūrnių parodą. Dalyvaus dail. A. Galdikas, Vyt. K. Jonynas, Vyt. Kašuba, Juozas Pautienius ir Kaz. Žoromskis.

* **Pasaulio Lietuvių Archyvas** labai smarkiai auga. Jį remia senieji ir naujieji ateiviai. Iš vienų ir iš kitų jis gauna daug vertingos istorinės medžiagos. Šiuo metu Archyvas jau turi dešimtį stambių spintų, kuriose saugoma archyviné medžiaga. Archyvo direktorius yra V. Liulevičius, patalpas užleido Šv. Kazimiero seserų vienuolynas Chicagoje.

* **Lietuvių Frontas ruošiasi** greitai išleisti New Yorke savo mėnesinį ar dviménesinį laikraštį.

* **Povilas Gaučys** neseniai išleidęs P. Amerikos rašytojų antologiją lietuviškai, verčia Venecuelos rašytojo Romulo Gallegos veikalą "Laukiné moteris". Šis veikalas yra sukėlęs plataus susidomėjimo ir yra išverstas į 11 kalbų.

* **Prof. J. Baltrušaičiui**, mūsų poeto ir diplomato Jurgio Baltrušaičio sūnui, gegužės 5 d. suėjo 50 metų amžiaus. Prof. J. Baltrušaitis yra pasižymėjęs meno istorikas, baigęs aukštuosius mokslus Sorobonos un., Paryžiuje.

Kaip meno istorijos ųinovas jis buvo kelis kartus su paskaitomis pakviestas į JAV-bių universitetus, Belgiją ir kt. Ligi karo jis dėstė Vytauto Didžiojo universitete meno istoriją. Jis dirbo taip pat Lietuvos Pasiuntinybėjė, Paryžiuje, kaip kultūros patarėjas. Šiuo metu prof. Baltrušaitis dirba ne tik mokslinį darbą, rašydamas naujus veikalus apie senovės meną, bet taip pat ir visuomeninį bei politinį darbą Prancūzijos lietuvių tarpe ir pasaulinėje plotmėje keldamas Lietuvos ir lietuvių reikalus.

* **Prof. Juozas Brazaitis**, buv. Vytauto Didžiojo universiteto literatūris dėstytojas, daugelio knygų autorius, sukiliminėje vyriausybėje 1941 m. ėjęs ministerio pirmininko pareigas, šiais metais gruodžio 9 d. švęs savo 50 metų amžiaus sukaktį. Tremtyje profesorius ilgą laiką buvo VLIKo narys ir Užsienio Tarnybos valdytojas, dabar gyvena Brooklyne ir dirba "Darbininko" redakcijoje.

* **Prof. dr. Ant. Paplauskas-Ramūnas** pradėjo skaityti lyginamąją kalbotyrą ir lietuvių kultūros istoriją naujai įvestuose Baltologijos kursuose Montrealio universitete, Kanadoje. Ten pat dėsto lietuvių literatūros istoriją poetas dr. Henrikas Nagys.

* **„Margučio" žurnalas**, leidžiamas Chicagoje, balandžio mėn. atšventė savo 25 metų sukaktį. Žurnalas yra įsteigtas JAV-bėse populiaraus muziko A. Vanagaičio, kuris prieš trejetą metų yra miręs.

* **Prof. Augustinas Voldemaras**, buvęs Lietuvos ministeris pirmininkas ir užs. reik. ministeris, jei būtų gyvas, balandžio 16 d. būtų turėjęs 70 metų. Spėjama, kad jis yra miręs Sibiro ištrėmime.

* **Honduro ir Peru valstybinės bibliotekos** atsiunté padėkos raštus, kad jų rašytojai buvo įtraukti į P. Amerikos novelių Antologiją "Pietų kryžiaus padangėje", kurią paruošė P. Gaučys. Išleido Liet. Knygos Klubas Chicagoje. Minėta knyga buvo pasiųsta tų kraštų bibliotekoms.

* **Lietuviai Bostono universitete** sukėlė ypatingą fotografų susidomėjimą, kai jo šventėje surengė lietuviško liaudies meno parodą. Dešimties tautų liaudies meno parodoje buvo įrengtas ir lietuvių skyrius, kuriam eksponatų paskolino Ir. Jurgelevičiūtė, V. Kulbokienė, D. Čibas ir Ig Končius. Parodėlę parengė V. Girniuvienė.

ATSIŲSTA PAMINĖTI

Francois Mauriac GIMDYTOJA. Verté A. Vaičiulaitis. Išleido Knygų Leidykla TERRA, 748 W. 33rd Street, Chicago 16, Ill. Knygos vertę pasako autorius, pereitais metais gavęs Nobelio premiją. Tai yra vienas iš žymiausių prancūzų rašytojų, savo raštais dažniausiai giliai nagrinėjąs žmogaus dvasios raizgynus bei jo kovas tarp gėrio ir blogio. Ši knyga nagrinėja šeimos problemas. Vertėjas yra taip pat žinomas mūsų rašytojas ir stilistas, kuris knygai davė lietuvišką formą be priekaištų. Knyga išleista labai gražiai, kaip savo knygas geba leisti ši nauja, bet gerai už(rekomendavusi TERROS leidykla. Kiekvienas ją turėtų ne tik skaityti, bet ir savo biblioteką papuošti.

ČESLOVAS GRINCEVIČIUS

NAUJŲJŲ METŲ NAKTI

Štai jums viena nuobodi istorija, ji dėjosi tais laikais, kada žmonės nejtikėtinai gražiai mokėjo kankintis dėl nieką. N. Mazalaitė

Jei kas yra gerai išvaikščiojęs Kauno senamiestį, negalėjo nepastebėti šventojo Mikalojaus bažnyčios šventkiemio mūre, virš vartų, dviejų angeliukų bareljefo. Seniai jie ten įkalti, ir metų metai jų spalvą pakeitė. Ir seniausi miesto žmonės neatmena, ar jie kada kitaip negu piikai atrodė.

Ir kas eina į šią benediktinių saugojamą bažnyčią ar tik pro šalį jos, pakelia akis ir pasidžiaugia barokiniais dangaus pasiuntiniais. Vienas jų savo pūkuotą galvutę per smakrą parėmęs, lyg koks išminčius, susimąstęs, žvilgsniu skrodžia augštybes ir nesidomi žemiškais reikalais. Kitas gi prigulęs prie mūro, šypsodamasis ir akis įbedęs į ištrintų akmenų taką, visą dėmesį paskyręs tiems, kurie pro tuos vartus įeina prieš Jo altorių daugiausia pasiskųsti ir prašyti ir tik retas padėkoti.

Buvo tada paskutinioji metų diena, kai įvyko tai, ką mes čia norime papasakoti. Diena ėjo vakarop, ir palaidos snaigės, kaip peteliškės kvepiančią vasaros dieną, žaidė ore. Lempų apšviestomis gatvėmis garsiai skambėdamos pralėkdavo rogutės, pro krautuvių vitrinas skubėjo miestiečiai su didžiulėm dovanų dėžėm. Tik policininkai, kaip ir kasdien, tingiai sukinėjosi kryžkelėse.

Tada mūsų mažieji angelai pamaté prisiartinantį tą, kuris tenai vadinamas Vyresniuoju angelu ir kuris buvo jų viršininku. Buvo tai metinis patikrinimas visų dangaus gyventojų, atsiųstų į žemę įvairiom pareigom: ir altoriuose su šventaisiais stovėti, ir kapinėse, ir pavojingose kelių vietose ir dar kitur — kur čia visus ir besuminėsi.

Ir kai Vyresnysis angelas, mūsų mažiesiems perdavęs dangaus pasveikinimą ir padėkojęs už tarnybą, buvo benorįs skristi toliau, angeléliai émé kalbėti:

— Nors geriausia, kai vyksta valia dangaus, ne mūsų, tačiau mes esame dar maži ir nekantrūs, todėl norime prašyti, ar negalėtų čia mus pakeisti kiti dangaus gyventojai. Eilę metų čia prarymojom ir labai pasiilgom tenai augštai pasilikusių draugų.

Vyresnysis angelas, valandėlę pagalvojęs, taré:

— Taip, judviejų prašymas bus išklausytas, ir dar šiąnakt galėsite grįžti iš kur atėję. Tačiau prieš tai turite atlikti vieną mažą užduotį. Čia šitame mieste, kuris tebegyvenąs, laimingas dienas, šiąnakt turėsite aplankyti tą, kuris, visiems bus vienišas ir labiausiai nelaimingas. Ir dangui nebus linksma, jei tas žmogus nebus pradžiugintas. Dabar žemėje tiek daug nelaimingųjų, kad jau neužtenka ir mūsų didžiulio Angelų Ramintojų legijono jiems paguosti, ir šiam, kaip esu sakęs, laimingajam miestui atsarginių angelų neturime.

— O kas jis toks, tas nelaimingasis, ir kur jis gyvena? — pasiryžę padėti užklausė mažieji.

— Neturiu laiko su jumis ilgai šnekėti — dar tiek reikia šį vakarą patikrinti. Likit sveiki! — ir Vyresnysis angelas dingo.

Mūsų mažieji dangaus pasiuntiniai kurį laiką nežinojo, kas daryti ir kur jieškoti nelaimingiausiojo. Pagalvoję sutaré:

— Žmogus labiausiai brangina laisvę ir mirusių už ją daugiausia, tad jieškomasis ir bus tarp tų, kurie jos ilgisi.

Nieko negaišdami juodu tuoj atsidūré gatvėje tarp žmonių. Paskui pasiekė antrą ir trečią, o ketvirtosios gale sustojo prie labai didelio gelsvo mūro, kurio vartai buvo geležiniai, ir prie jų stovėjo stiprūs ginkluoti vyrai.

Tokiu vėlu laiku čia vizitai nebuvo įprasti, bet dangaus pasiuntiniams visur kelias atviras — net ir į kalėjimą. Sargybiniai pagarbiai išsitiesę sumušė kulnimis ir, norėdami parodyti tarnybinį stropumą, mažiesiems angelams triukšmingai atidaré didžiuosius vartus. O kalėjimo viršininkas, nežiūrint, kad dar nebuvo baigęs ruoštis į Naujųjų Metų sutikimą pas miesto burmistrą, pasisiūlė suteikti visus paaiškinimus.

Tuojau buvo atversta didžiulė knyga, kurioje buvo surašyta daug vardų su garbingais titulais. Nelengva buvo tarp jų sujieškoti reikalingiausio, tačiau kalėjimo viršininko įgudimas čia padėjo, ir buvo sustota ties Jonu, kitaip dar vadinamu Nr. 148, kurį iš nuotraukos angelas, žiūrėjęs į taką, prisiminė matęs dar tada, kai jis buvo vadinamas Joneliu, nešinas baltais žiedais išpuoštą žvakę ir laimingos motinos vedinas ėjo į bažnyčią. Prieš dešimts metų į tuos mūrus buvo įvestas ir nežinia kada iš jų bus tik išneštas.

Siaurais koridoriais ir augštais laiptais buvo pasiekta augštutinė kamera. Garsiai suskambėjo rakinamos durys, ir jaunieji dangaus pasiuntiniai buvo viduje.

Silpnas, apdulkėjęs žibintas teikė daugiau šešėlį nei šviesą, ir angeliukai ne tuoj išvydo stambų, apžėlusiu veidu ant lovos krašto sėdintį Joną.

Nei tokių retų svečių pasirodymas, nei paties viršininko buvimas Jono nenustebino, ir jie jam nepadaré didesnio įspūdžio, negu kasdieninis jėjimas prižiūrėtojo, kuris, pastatęs dubenėlį su maistu, kartais priduria: "Tai, kad žinotum, šaltumėlis šiandien! Bus kokia trisdešimts. Bepigu tau šiltai sėdėti, o mums reikia vėjuje drypsoti".

Mūsų angelai buvo labai jauni ir nepritvyrę, o su senesniais žmonėmis nedaug tebuvo šnekėję, tai nežinojo, kaip paaiškinti savo apsilankymo priežastį ir nuo ko pradėti. Pradėję reikšti savo apgailestavimą dėl jo ilgų metų, čia praleistų, prasidedant Naujiesiems, prašė priimti pasveikinimą iš paties dangaus, kuriame, jų žiniomis, jam esanti parengta vieta.

— Tas man neįdomu, — atsaké Jonas ir nusisuko nuo jų.

Tada angelai vėl bandé paaiškinti, kad laikas jam būsiąs sutrumpintas, o Naujieji Metai, kurie netrukus prasidėsią...

— Man vistiek, ar jūs dienas ir metus vadinsite vienu ar kitu vardu. Ot, miego tai jau noriu, — ir jis émé rengtis gulti.

Jie nežinojo, kuo jį pradžiuginti ir émé pasakot apie žemės kančių menkystę, sulyginus su ano pasaulio grožybėmis.

Bet Jonas atsaké:

— Išeikite!

Jie delsė ir jieškojo naujų žodžių. Jonas tada émé keiktis, ir svečiai, jo žodžių išsigandę, skubiai išėjo.

— Ne, jis nėra tas, kurio mes jieškome, — nusprendė angelai, — jo viena diena panaši į kitą, o vakarykštė naktis nesiskiria nuo šiandieninės, todėl dangui nebūtų rūpėję kaip tik šiadien jį atlankyti.

Išbėgę į gatvę, angeléliai nutaré, kad jų jieškomasis tikriausiai bus ligoninėje, nes daugiausia tų, kaip jie pastebėjo, kurie lankosi jų bažnyčion, ateina prašyti sveikatos.

Nelaukdami nieko, gerieji mūsų angeléliai nuskubėjo siauromis senamiesčio gatvėmis ir sustojo tik prie pilksvų ligoninės durų.

Nei sargų, nei užraktų čia nebuvo, ir mūsų lankytojai tuoj atsidūré vaistais kvepiančiuose koridoriuose.

Jie ir čia buvo sutikti maloniai, ir visi rūmų patarnautojai pasisiūlė jiems padėti. O tas, kuris tarp jų buvo vadinamas vyriausiuoju' pridūré, kad tokių retų lankytojų jis čia nėra matęs, ir jiems nusilenké.

Kai paaiškėjo dangaus svečių vizito tikslas, jie buvo nuvesti į nedidelę palatą, kurioje gulėjo kepyklos vežėjas Kazimieras, su vežimu nudardėjęs nuo slidaus kalno į upelį. Jis visas buvo apraišiotas, o rankos ir kojos palubėj pakabintų svarsčių ištemptos. Iškreiptas veidas ir sukepęs liežuvis rodė jo skausmų didumą.

Kazimieras, pajutęs, kad esama lankytojų, atmerké akis, ir jose pasirodė mažas nustebimas.

(Pabaiga kitam Nr.)

Mokslas ✦ Menas ✦ Literatūra

POETAI IR VISUOMENĖ

JUOZAS GIRNIUS savo studija "Žmogaus prasmės žemėje poezija" ("Žemės" įžangoje) iššaukęs daug diskusijų ir komentarų spaudoje, antrame "Literatūros lankų" n-ry davė tvirtą atsaką visiems savo oponentams, logiškai bei nuosekliai atremdamas visus jam daromus priekaištus. Kaip žinome, anoje studijoje J. Girnius buvo iškėlęs tris pagrindinius naujosios mūsų poezijos momentus: **jos ryšį su filosofija** ("idėjiné poezija"), **generacinę poetų kaitą** ("žemininkai" inicijuoja trečiąją mūsų poezijos kartą") ir **visuomenės santykį su poetais.** Kadangi "Žemės" antologija mūsuose (Argentinoje) nebuvo plačiai pasklidusi, norime savo skaitytojus supažindinti su kaikuriom, visad aktualiom, J. Girniaus mintim. Čia persispausdiname tą studijos fragmentą, kur autorius kalba apie visuomenės santykį su poetais ir apie jų poezijos tautinį charakterį. RED.

Galimas dalykas, kad visi tie, kurie ir naująją mūsų poetų kartą vadina senaisiais individualistų bei subjektyvistų vardais, tenorį tuo pasakyti, kad ir jie nesiima grįžti į visuomeninės poezijos kelią. Tas yra tiesa: **kaip naujųjų mūsų poetų kūryba nebėra asmeniné poezija, taip ji néra né visuomeniné poezija.** Kaip beveik dingęs joje meilės motyvas, taip dar labiau joje pranykę ir visuomeniniai motyvai. Kad mažiau jie bedainuoja apie meilę, galima dar būtų aiškinti ir pačia gyvenamojo laiko įtaka: kai milijonai žuvo kovos laukuose, kai milijardai po visų šitų žudynių laimėjo tik vergiją, kai šita dalia ištiko ir mūsų tautą, iš tiesų galėtų pasirodyti, jog ne laikas dėl vienų akių iš džiaugsmo krykštauti ar dėl kitų ašaromis dūsauti. Bet rodos, kaip tik būtų laikas iškilti visuomeniniams motyvams. O ypačiai, regis, to tektų laukti mūsuose, nes nervingesnieji visuomenininkai ima tiesiai koliotis, kam poetai jiems talkon neateina. Lyg paklusę šio "vox populi", uoliai pasuko į visuomeninę poeziją net ir tie senesniųjų, kurie anksčiau buvo likę jai svetimi. Pasuko šiuo keliu ne tik Brazdžionis, kuris ir anksčiau nebuvo tik savin nuskendęs, bet ir tie, kurie anksčiau dainavo tik save. Tuo tarpu naujoji mūsų pietų karta lyg negirdėtų šio "vox populi" raginimo ir lyg nematytų šių pavyzdžių. Gal užtat ir pasipila kartais ante "keiksmažodžiai", kaip "subjektyvistai", "individualistai", "egzistencialistai" "pesimistai". Kiek pirmieji šių vardų jiems nebetinka, esame nurodę. Kiek lygiai jiems netinka né antrieji vardai, nurodysime vėliau. O tuo tarpu tetenka konstatuoti: tai visa liudija, kad šis nepaklusimas "laiko dvasiai" néra atsitiktinis, o greičiau savo pagrindą turi pačioje jų kūrybos paskirties sampratoje.

Ko gi reikalauajama iš mūsų naujųjų poetų, kaį jie barami "nejsijungia" į bendrą visuomeninę kovą. Reikalaujama vieno: visiems toms frazėms, kurias oficialieji visų progų kalbėtojai nuvalkioję, duotį gražesnį pavidalą, kad netrukus būtų galima ir jį iš naujo nuvalkioti. Tačiau reikia žinoti: poeto pašaukimas yra kitas, o ne sujieškoti kam nors "gražesnių žodžių" ir juos eilėmis suritmuoti bei surimuoti. Žinoma, pakanka visais laikais ir tokių, kurie savo talento kibirkštį ir šituo būdu parduoda už dienos garsą. Bet tikras kūrėjas visada jieško pačios tiesos, o ne tik "gražių žodžių". Ir jeigu naujiesiems mūsų poetams neretai prikaišiojamas "nevisuomeniškumas" tai greičiau dėl to, kad norima juos rasti tik savo pačių pagrąžintas frazes, o ne klausytis, ką jie patys turi mums šiuo metu pasakyti. Šaukiam: būkite mums, tremtiniams, tuo, kuo Maironis buvo mūsų tautai anais tautinio atgimimo metais. Bet **ar turime teisės į savo Maironį?** Ar greičiau nestovime prieš tautinį žlugimą o ne atgimimą? Ar ir to paties Maironio žodis, teisingas savo laiku, nevirstų mumyse nepateisintu ir tuo pačiu melagingu patosu? Noriu šiais klausimais perspėti: neturime teisės iš savo poetų reikalauti melo, nors mums ir labai būtų malonu, kad mūsų menkysté būtų "perkurta" į didybę. Bet kaip neišreikalaujamas didvyriškumas asmeniniame gyvenime, taip jis neišreikalaujamas né kūryboje. Didvyrinės kovos šaukliu ir poetas gali pasidarytį tik tada, kai tokia kova iš tiesų vyksta. Tikiu, kad šiuo metu tėvynėje likusieji poetai iš tiesų partizanams maironiškai dainuoja, nes ten ir pati tikrové maironiška — jei ne vilties, tai bent mirties didybe. Bet vaidinti didvyrinę kovą ir čia — tai tik užfrontėje manevruoti. O dar keisčiau būtų, jei pradėtų mūsų poetai iš čia rikiuoti kovon ne tik mus, bet ir pačius partizanus. Neturime teisės didvyrių vaidinti nei mes, nei patys poetai (nes didvyriškumas ir negali būti iš viso vaidinamas). Visi esame šią teisę praradę pačiu gimtosios žemės — ano tikrojo kovos lauko — palikimu. Tiesa, priverté mus palikti tėvų žemę svetimųjų teroro baimė. Pagaliau žinojome, kad jeigu kuriems ir būtų pasisekę išgelbėti gyvybę, vistiek būtume buvę išblokšti iš tėvynės į Ledjūrio tundras ar Azijos stepes. Užtat niekas iš šalies ir negali mums sviesti akmens. Kaip turime nulenkti galvas pirešt tuos, kurie tiek mažai jas brangino, taip negalime sviesti akmens į tuos, kuriems gyvybė buvo brangi; nes teisingu Karl Jaspers pastebėjimu, visi džiaugėmės saulės šviesa tik dėl to, kad vienu ar kitu atveju verčiau tylėjome prieš neteisybę, negu ryžomės aukotis. Bet patys sau turime žinoti: palikome gimtąją žemę ne iš tėvynės meilės, o iš baimės dėl savosios gyvybės. Užtat ir nesame joki didvyriai, nes pabėgimas tokiu ir lieka, visvien ar jį nulėmė didesnis ar mažesnis pagrindas. Žmogiška ir pabėgti, bet nebe didvyriška. Tai ir turime prisiminti, kai reikalaujama Maironio ir sau.

O pagaliau: jeigu išsiteisintume savo akyse, kad be reikalo patys savo taip kietai vertiname, vistiek liktų faktas, kad jokios didvyrinės kovos negalime čia imtis paprasčiausiai dėl to, jog niekas čia iš mūsų didvyrinės ryžties né nepareikalaus. Greičiau mums graso paprastas sunykimas: palikus tėvynę aną sunkią valandą, nejučiomis apsiprasti ir né nebepasijusti, kaip jau būsime įleidę šaknis į svetimas šalis. O baisi "įsikūrimo" aistra, kuri daugelį tiesiai demoniškai apsėdusi, ir yra šio sunykimo ženklas. Argi iš viso galima kalbėti apie įsikūrimą, jei dar savo namais tebelaikome anuos, kuriuos palikome. Tiesa, besiteisindami vis priduriame prie "įsikūrimo" žodį "laikinai". Bet iš tiesų mes šio įsikūrimi imamės tokia begaline aistra, kad nebegalėtume aistringiau jo imtis, jei eitų kalba ir apie pačią amžinybę. Gali žlugti kultūros žurnalai, gali nebepasirodyti lietuviška knyga — tas mūsų nebejaudina, nes jei tai mus jaudintų, pakaktų dolerio kito ir šiam reikalui kaip jo pakanka savęs "inšiūrinimui,". Bet čia ir galiu būti kurio visuomenininko pertrauktas: teisingai sakote, bet užtat ir tegu šaukia poetai kovon, tegu žadina didvyrinę ryžtį. Deja, turiu atsakyti: jokios didvyrinės ryžties čia nereikia, nes negi jau didvyrine ryžtimi laikysime ir savos knygos nusipirkimą ar savo žurnalo užsiprenumeravimą. Lygiai nereikia né jokio ypatingo šaukimo, nes negi kova laikysi jau ir paprastą kurion organizacijon įsirašymą ar dar nespėjimą lietuviškai užmiršti. **O reikia šiuo metu tik vieno: kad neišblėstų mumyse gimtosios žemės palikimo skausmas, o liktų visam laikui atvira žaizda.** Kol šis skausmas bus gyvas, tol jis išsaugos ir lietuvišką sąžinę, kuri pati padiktuos, kada ir ką privalome atlikti.

O kuo gi kitu mūsų naujųjų poetų kūryba ir pulsuoja, jei ne šituo gimtosios žemės palikimo skausmu? Persunktas juo ne tik Bradūno, bet ir kitų jo draugų žodis. Tiesa, šis žodis mažai "kovingas". Bet galbūt visa "kova" šiuo metu ir liktų tik žodžiais. Ir lygiai galbūt šis žodis mažai "viltingas". Bet kažin ar visos tos greitos viltys, kuriomis užlietos laikraščių skiltys ir perpildytos mūsų kalbos, néra tik nesąmoninga priemoné sparčiau užmarinti aną gimtosios žemės skausmą? Man regis, kad greičiau mes visi esame permažai beviltiški, nes manau, kad labiau mus išlaikys ne iliuzinėmis viltimis operavimas, o tasai beviltiškumas, kuris nejieškos jokios paguodos. Labiau pasitikiu tautiniu atsparumu tų, kurie ryšis savo tautai išlikti ištikimi ne iš nelaiduotų vilčių, o greičiau nežiūrint visos tikrovės beviltiškumo. Užtat anksčiau ir sakiau: ar nebūtų verčiau, užuot reikalavus įprastinių frazių, pasiklausyti, ką patys mūsų poetai turi mums šiandien pasakyti.

Tiesa, kad ši poezija néra visuomeniné ar bent apskritai herojiné. Bet tam yra ir pagrindas: tų, kuriuos palikome tėvų žemėje, neturime teisės liesti, o patys esame perpilki, kaip visi emigrantai, kad galėtume savo poetus herojinei poezijai uždegti. Ir galima šita prasme tiesiai sakyti: ne tik šiuo metu poezija néra herojiné, bet ji kol kas ir negali kitokia būti. Tačiau dėl to turime priekaištus greičiau nukreipti tik visi į save, o ne į poetus. Bet iš to, kad naujoji mūsų poezija néra visuomeniné, neseka, kad ji nebūtų né apskritai tautiné. Nors dažnai visuomeniškumas taip pat tapatinamas su tautiškumu, kaip valstybė su tauta, tačiau tai néra tolygūs dalykai. Kaip tik tai konkrečiai ir matyti mūsų naujosios poezijos atveju. Néra ji įprastine prasme visuomeniné, nesgi žemės, tegu ir gimtosios, motyvo paprastai nerikiuojame į visuomeninius motyvus. Tačiau šisai mityvas suteikia jai tokią tautinės sąžinės jėgą, kokios nesuteiktų galbūt né pats iškalbingiausias patriotizmo ar kitų visuomeninių dorybių skelbimas. Ir suprantama: gimtoji žemė yra pati visų tautinių bei patriotinių jausmų versmė. Užtat naujoji mūsų poezija, nors ir nebūdama ex professo visuomeniné, pačiu savo gimtosios žemės palikimo skausmo išdainavimu daugiau mums pasako, negu galėtų pasakyti ir oficialieji patriotizmo dainiai. Neliesdami Bradūno, kurio visa poezija yra viena gimtosios žemės vizija, atsiskleiskime tik Nykos Niliūno "Skausmą":

Norėčiau eit rudens laukų platybėn begalinėn
Ir aplankyti šiltą žemę, ją paliest gyva pėda.
Tuomet širdy, kaip žemė, niekados nemirs tėvynė
Ir prie gimtų namų sukniubusių beržų gimta rauda.

JUOZAS GIRNIUS

JUOZAS KĖKŠTAS

NEGYVO ANGELO DAINA

Mėnuo į kurį žvilgsniu stoviu,
stebi mane ir nedaug supranta. Medžiai
(skaudaus laukimo šakos) viršūnėmis upėje tyli. Gėlės,
praradusios visas šviesas, palinko savin ir užgęso. Žmonės,
nesistebėkite šia tamsa.

Štai stoviu prieš jus nuogas,
mano kaulai balti ir plėšrūs,
mano žvilgsnio duobės juodos,
kaukuolė suledėjus barška, dantys
tapo kieti ir žodžiams gimti išplėšė teisę.

Štai stoviu prieš jus,
sutrupėjusiais sparnais angelas negyvas,
kurs buvo maitinamas visais
pažinimo medžio vaisiais
šioj gėrio ir blogio karalystėj.

FRANCOIS DESNOYER — PEISAŽAS

("Literatūros Laukų" klišė)

Lietuviai visam pasauly

ELTOS ŽINIOS

***Vyr. Liet. Išlaisvinimo Komitetas** savo posėdyje gegužės 4-5 d. svarsté įvairius Lietuvos laisvinimo klausimus. Ypatingai buvo atkreiptas dėmesys, kad, JAV prez. Eisenhoweriui pasisakius tarp kitų politinių klausimų ir apie Lietuvos išlaisvinimą, reikia tą akciją varyti ir toliau. Ypatingai reikia rinkti dokumentalinę medžiagą, parodančią pasauliui metodus ir įgyvendintą vergiją. Vakarų valstybės nusistačiusios nekelti pavergtųjų tautų išlaisvinimo klausimo, užtat reikia joms nuolat dokumentais priminti, kad neprarastų budrumo ir neužmerktų akių prieš tikrovę.

Tame pačiame posėdyje buvo į VLIKą priimti Lietuvių Vienybės Sąjūdžio ir Mažlietuvių rezistencijos atstovai. Tuo norima dar plačiau sujungti visus lietuvius. Ar tuo bus visi patenkinti, sunku pasakyti.

*** VLIKas, siekdamas** pagilinti laisvojo pasaulio lietuvių dalyvavimą Lietuvos išlaisvinimo darbe ir pagelbėti visiems lietuviams darniai ir veikliai įsijungti į didžiąją kovą dėl Lietuvos politinės laisvės, **skelbia Lietuvos Laisvinimo Talką ir kviečia dėtis į ją visus tautiečius.** Šiam tikslui kiekvienam krašte kviečiama imtis iniciatyvos sudaryti aktingus organus, kurie kalbėtų lietuvių vardu ir atliktų visa, kas Lietuvos laisvinimui reikalinga. Lasvojo pasaulio lietuviai kviečiami visur statyti reikalavimus, kad Lietuvoje būtų paleisti iš kaėjimų visi, kas yra suimtas dėl savo įsitikinimų ar už patriotinę veiklą, ir kad niekas nebūtų persekiojamas dėl savo politinės praeities nepriklausomybės metu, kol Lietuva dar nebuvo Sovietų okupuota. Turi būti reikalaujama, kad būtų leista visiška kutūriné, politiné ir religiné laisvé. Tuos reikalavimus kievienas lietuvis turi kelti savo sutinkamų svetimšalių tarpe, kad ši propaganda kuo labiausiai būtų paskleista. (Sk. VLIKo atsišaukimą per. "L" nr.).

*** Pasitarimai VLIKo** su diplomatų šefu min. St. Lozoraičiu bendrai politinei veiklai labiau suderinti pramatomi artimiausioje ateityje Vokietijoje. Ten turės būti aptarta ir laisvinimo veiksnių konferencijos programa.

ANGLIJA

*** Vysk. V. Padolskis,** kuris neseniai atvyko iš Italijos, lydimas DBLS pirm. M. Bajorino ir Londono lietuvių klebono kun. dr. K. Matulaičio MIC, buvo nuvykęs į Manchesterį, kur iškilmingai pašventino Manchesterio skyriaus pastatytą kryžių. Paskiau dar aplanké Glasgovo koloniją. Gegužės 14 d. Ekscelencija išvyko į JAV-bes.

AUSTRALIJA

*** Eucharistiniam Kongrese** Sidnėjuje dalyvavo du kardinolai, šimtai vyskupų ir kunigų. Šitas katalikybės triumfas Australijoje, įvykęs 150 metų nuo pirmųjų Mišių atlaikymo šiame žemyne. Iš lietuvių pusės buvo nešamas iš darželio išrautas lietuviškas kryžius su užrašu. Kongrese dalyvavo visi 7 Australijoj esantieji lietuviai kunigai. Ta pačia proga lietuviai kunigai turėjo 3 d. konferenciją aptarti pastoraciniams reikalams šio krašto lietuvių tarpe.

*** Pranas Mikus** balandžio 13 d. nugalėjo Australijos mišraus svorio bokso meisterį G. Kapeen. Australijos spauda ir radijas rungtynes plačiai paminėjo, pažymėdami Mikaus tautybę ir iškeldami jo kaip boksininko ypatybes. Mikus yra gerai žinomas Viktorijos valstybėje ir tos valstybės mišraus svorio bokso meisteris. Po trijų mėnesių Mikus vėl susitiks su Kapeenu ir kovos dėl Australijos meisterio titulo.

BRAZILIJA

*** Muz. A. Ambrozevičius** laimėjo konkursą kaip klarnetistas ir buvo priimtas į Sao Paulo stygų orkestrą, kuris bus reprezentacinis didžiosioms šventėms, švenčiant Sao Paulo 400 metų sukakčiai paminėti.

*** Sao Paulo lietuvių** kolonijoje vėl pradėtos leisti "Žinios", kurios prieš kurį laiką buv sustojusios. Jau gavome jo keturis numerius. Jo linija, atrodo, bus ta pati kaip ir anksčiau.

ITALIJA

*** Gregorianum universitete** filosofijos fakultete kun. J. Smilgevičius apgyné disertaciją tema "Stalino žemės kolektyvizacijos mokslas pagrindinių socialinių enciklikų principų šviesoje". Joje autorius enciklikų šviesoje įrodo kolektyvinės sistemos absurdiškumą, drauge pažymėdamas, kad dėl žemės ūkio sukolektyvinimo Sov. Sąjungoj miré 6.400.000 žmonių. Kolchoziné sistema nepateisinama nei filosofiniu, nei ekonominiu atžvilgiu.

KANADA

*** Iš Romos grįžęs kard. P. E. Leger** lietuvių Bendruomenės delegacijai suteiktoje audiencijoje pabrėžė, kad lietuviams daroma skriauda jam yra gerai žinoma, tačiau jis tikisi, kad visokiai neteisybei anksčiau ar vėlau turėsiąs ateiti galas. Kardinolas pažymėjo, kad jis prašys Dievą, jog lietuvių tautai juo greičiau išauštų laisvės aušra. Suteikęs lietuvių tautai savo palaiminimą, kard. Leger pareiškė viltį, kad lietuviai veikiai vėl galės grįžti į laisvą tėvynę ir dirbti jos gerovei. Pats nepriklausomybės minėjimas buvo suruoštas didžiausioj Montrealio koncertų salėj. Į jį buvo pakviesti visų laikraščių atstovai, taip pat kelių radijo stočių ir televizijos reporteriai, o rytojaus dieną televizijos vaizdai buvo rodomi plačiajai publikai. Šeši laikraščiai vėl įsidėjo lietuvaičių taut. drabužiais nuotraukas drauge su minėjimo aprašymais. Taip pat gauti atsakymai į rezoliucijas iš Kanados min. pirmininko ir užs. reik. ministerio. Po vysk. V. Brizgio vizito Montrealyje Kanados spaudoje vėl pasirodė žinių apie lietuvius.

KOLUMBIJA

*** Kolumbijoje šiuo metu** laisvai praktikuoja šie dantų gydytojai: Petronėlė Leimonaitė-Totoraitienė, Kosté Jurkšaitė-Tylienė, Liuda Paulėnienė, Marija Zalevičiūtė Holeckienė, Kotrina Baronaitė Pikčilingienė, Elena Kalinauskaitė Giedraitienė, Apolonija Nenertaitė Pacevičienė ir Vl. Gaurišius. Gyd. D. Giedraitis eina tropiškų ligų kursą Bogotos universitete ir, jį baigęs, turės laisvą praktikos teisę, kaip ir dantų gydytojai.

*** Dr. S. Sirutis,** inž. Gabriūnas ir Čiuoderis nusipirko didelį ūkį šiame krašte.

*** Dail. Eug. Kulvietis** su šeima ruošiasi vykti ilgesniam laikui Vokietijon pas savo sūnų.

*** P. Brazdys** atidaré meniškų odos dirbinių dirbtuvę. Jo darbai turi nemažą pasisekimą taip pat ir vietinių tarpe.

*** Kolumbijoj gyvenančių lietuvių** I-sis suvažiavimas buvo sušauktas gegužės 14-16 d. Ta proga buvo surengta spaudos paroda. Lietuviai Kolumbijoje yra susidarę gerą vardą ir krašto valdžios sferose, taip pat gyventojuose turi pasitikėjimą.

JUNG. AMER. VALSTYBĖS

*** Amerikos Lietuvių Bendruomenės** Chicagos Apygardoją, pritarus centriniams politiniams organizacijoms, sudaryta lietuvių delegacija atstovauti lietuvius Antibolševikiniame Bloke, kuris yra savistovė organizacija ir turi savo būstinę Chicagoje. Politinį komitetą sudaro prof. Gediminas Galva ir pulk. Jurgis Bobelis, propagandos komitetą sudaro teisėjas F. Wels ir teisininkas Ignas Kazlauskas, organizacinį komitetą — inž. Jonas Rudys ir inž. Viktoras Naudžius. Lietuvių delegacija, dar kiek anksčiau savo posėdyje, išsirinko pirmininką prof. G. Galvą ir sekretoriumi inž. V. Naudžių.

*** Giedrė Zauniutė,** studijuojanti Marymount kolegijoje New Yorke, surengė savo kolegėms amerikietėms paskaitą apie lietuvių taut. drabužius ir papročius. Jos paskaita buvo pailiustruota lietuvių liaudies meno pavyzdžiais iš prelegentės motinos — operos solistės Vincės Jonuškaitės-Zaunienės gausaus tautodailės rinkinio. Viena amerikietė apsiregusi liet. tautiniu kostiumu, jį demonstravo klausytojams.

*** Rimvydas Juozas Vaišnys,** kuris pereitais metais baigė Philadelphijos Augštesniąją Katalikų Mokyklą, laimėjo konkursą, iš 500 mokinių išlaikydamas pirmuoju egzaminus. Jam buvo pasiūlyta iš Columbia ir Yale universitetų 2000 dolerių stipendija siekti aukštųjų mokslų. Jis pasirinko Yale universitetą ir ten studijuos mediciną ir chemiją. Jei pasižymės moksle, tai po dviejų metų stipendija vėl bus pratęsta dar dviems metams. R. J. Vaišnio tėvai, Matas Vaišnys ir Antanina Naujokaitė yra iš tremties atvykę prieš puspenktų metų. Tėvas Lietuvoje buvo pradžios mokyklų inspektorius, jo motina pr. mokyklos mokytoja.

*** Lietuvių Sąjungos "Ramovė"** centro valdybos pirm. ats. gen. P. Plechavičius ir Liet. Taut. Martirologijos skyriaus vedėjas J. Rimašauskas kreipėsi į visus Vakarų pasaulyje esančius buv. Lietuvos kariuomenės karius, prašydami suteikti žinių apie patirtus mūsų karių žudymus, areštus, kalinimą, trėmimus. Turima ir ateityje gausima medžiaga bus panaudota Lietuvos laisvės bylai. Tuo reikalu artimai bendradarbiaujama su ALTu.

*** Lietuvos Ūkininkų Sąjungos** c. valdyba paskelbė į savo narius, taip pat kitus ūkininkus, agronomus, ekonomistus ir kt. atsišaukimą, ragindama juos dar aktyviau įsijungti į Lietuvos laisvinimo ir ateities planavimo darbus. Jų adresai paprašyti prisiųsti šiuo adresu: Mr. J. Diamentis, 1530 So. Kennecth Ave., Cricago 23, Ill.

*** Mindaugo krikšto 700 metų** sukaktis buvo minima 1951 m., drauge su juo buvo jungiamas ir valstybės sukakties minėjimas. Minėjimą garsino ne tik lietuvių, bet ir amerikiečių spauda, katedrose buvo rengiamos iškilmingos pamaldos, salėse akademijos. Ta proga buvo sukurta visa eilė meno kūrinių. Galvojama šiemet 700 metų nuo Lietuvos valstybės įsteigimo sukaktį taip pat plačiai atžyméti. Iniciatyvos imsis gal JAV Liet. Bendruomené su Altu ir kt.

*** Advok. A. Olį** į Chicagos vyr. burmistrus pasiūlė kandidatu didžiausias pasauly dienraštis "Chicago Daily Tribune", o 3 didžiosios amerikiečių organizacijos suruošė jam spec. pagerbimą. Anksčiau buvo manyta pagerbti Illinois valstybės gubernatorių ar Chicagos burmistrą, bet galiausiai ta garbė atiteko lietuviui ir lietuvių veikėjui. A. Olis per Lietuvių Radijo programą pakviete visus tautiečius kuo gausiausiai dalyvauti Washingtone birželio 20 ir 21 d. ruošiamose iškilmėse Lietuvos valstybės 700 m. sukakčiai paminėti, kur kviečiami apie 200 JAV senatorių, kongreso narių ir kitos aukštuomenės.

*** Dr. J. Karvelis ir Dr. Ged. Grincevičius** išlaiké Illinois valstybės nustatytus gydytojams egzaminus ir gavo teisę verstis gydytojų praktika. Dr. J. Karvelis pašauktas kariuomenėn į aviacijos dalinius.

*** Lietuvos Ūkio Atstatymo komisija** savo posėdyje nutaré, kad būtų lietuvių laikomasi privačios nuosavybės įgyvendinimo programos Lietuvoje. Kai kurie lietuviški laikaščiai tuo aštvilgiu kėlė klausimą, a galės būti įvykdytas turto suprivatinimas. Tuo nutarimu jiems ir atsakoma.

*** JAV darbo min. Durkin** gegužės 1-sios proga pasiunté JAV vyriausybės ir tautos vardu Lietuvos darbo žmonėms sveikinimus. Jie buvo perduoti per Amerikos Balsą.

VOKIETIJA

*** Balandžio 10—12 d. įvyko VLIKo posėdis,** kuriame, be kitų reikalų, buvo svarstomos atskirų Valdytojų pateiktos apyskaitos ir darbų planai. VT pirm. K. Žalkauskas pabrėžė, kad su nepaprastai didelėmis kliūtimis susiduria Lietuvybės Išlaikymo Tarnyba. Kiekvieno krašto bendruomené veikia specifinėse sąlygose, todėl bendros veiklos linijas nustatyti dažnais atvejais iš viso nėra galima. Pasaulio Lietuvių Seimo sušaukimas todėl vis dar tebėra nerealizuojamas LIT tikslas. Ypač sunku šio tikslo siekti, kada stambiausia lietuvių bendruomené — JAV lietuviai — dar nėra susiorganizavusi į PLB. Šiais metais birželio gale rengiamas Vokietijoje Europos PLB suvažiavimas, kuriam organizuoti VT paskyré pašalpą.

*** Vasario 16-sios gimnazijos** būstui po VLIKo 5.000 DM aukos jau pamažu plaukia ir iš kitur. Pažymėtina, kad Diepholzo stovyklos lietuvių kooperatyvas "Vienybė" tam tikslui paaukojo 1.000 DM. Aukoja net seneliai, ligoniai ir kt. "Tremtis" apskaičiuoja, kad Vokietijoj dirbančių lietuvių, gaunančių ne mažiau kaip po 300 DM mėnesiui, yra apie 300, tad jie vieni, skirdami po 50 DM, galėtų sudėti ne mažiau kaip 15.000 DM. Prie vargo mokyklų išlaikymo žymiai prisideda BALFas.

*** Kovo 31 d. Vasario 16 Gimnazija** baigė mokslo metus. Tą dieną iš ryto įvyko pamaldos, po kurių klasių auklėtojai išdalino mokiniams klasių baigimo pažymėjimus. Vėliau gimnazijos salėje susirinko visi mokiniai, mokytojai ir atvykusieji svečiai ir stovyklos ir tolimesnių vietovių. Gimnazijos direktorius A. Giedraitis padaré pranešimą, iš kurio paaiškėjo, kad gimnaziją su parengiamąja klase šiais metais lankė 156 mokiniai. Padidėjus mokinių skaičiui, bendrabučio patalpos pasidaré perankštos. Nuo ateinančių mokslo metų mokinių dar padaugės, nes jau dabar paduota per 20 prašymų. Mokinių mokslo pažangumas buvo gana aukštas. Antriems metams buvo paliktas tik vienas mokinys. Geriausias mokinys gimnazijoje buvo Vytautas Reitneris. (Inform.).

*** Lietuvių, latvių ir estų** Centro Komitetų sutarimu, įsteigta Pabaltijo spaudos agentūra. Agentūra leidžia vokiečių kalba biuletenį "Baltische Korrespondenz". Pirmasis to biuletenio numeris išėjo kovo mėn. Ateityje numatoma jį leisti kas du mėnesiai. (Inform.).

LIETUVIŲ ENCIKLOPEDIJA KURIASI BOSTONE

Buvo skelbta, kad Lietuviu Enciklopedijos pirmasis tomas pasirodys dar šį pavasarį. Kad tai įvyktų, nemaža organizacinio ir redakcinio darbo jau buvo atlikta.

Pirmojo tomo išleidimą visų pirma sutrugdé Amerikos lietuviu spaudoje Enciklopedijos reikalu kilusi polemika. Dabar jau galima tarti, kad visi tie rašiniai darbo nesugriové. Atvirkščiai, Lietuvių Enciklopedijos išleidimo klausimą jie gerokai išjudino ir išpopuliarino. Neigiama toj polemikoj buvo gal tik tai, kad ji prasidėjo tuo metu, kada buvo bandoma surinkti Enciklopedijos prenumeratorių minimumą, įgalinantį ją leisti. Greičiausia tų kalbų paveikti, kai kurie tautiečiai nesiskubino Lietuvių Enciklopedijos prenumeruotis, todėl ir pirmasis tomas pasirodys kiek vėlesniu terminu. Tačiau šia proga malonu atžyméti, kad mūsų ivsuomené jau pasisaké už Lietuvių Enciklopediją. Tai įrodo kasdieną augantis Enciklopedijos prenumeratorių skaičius.

Kol nebuvo išryškėjęs platinimo klausimas, buvo suvaržyta ir Lietuvių Enciklopedijos leidykla. Neatsisakant sumanymą įgyvendinti, buvo galvojama, kad su negausiu prenumeratorių skaičium pirmuosius tomus teks spausdinti ne savoj spaustuvėj. Tačiau dabar jau yra nupirktos visos reikalingos spausdinimo mašinos, Enciklopedijos spaustuvė baigiama įrengti.

Lietuvių Enciklopedijos leidykla kuriasi Bostone. Apsispręsta, kad šiame Amerikos mokslo ir kultūros centre bus tinkamos sąlygos ir Lietuvių Enciklopedijai tarpti. Gal savaime suprantama, kad sava Enciklojedijos spaustuvė spartins darbą ir pagreitins to didžiulio veikalo išleidimą. Spaustuvės įrengimo darbai šiomis dienomis bus baigti. Kai tik susitelks medžiaga, tuoj prasidės L. Enciklopedijos pirmųjų tomų spausdinimas.

Lietuvių Enciklopedijos leidimo sąlygoms išryškėjus, Bostone kuriasi ir Enciklopedijos redakcija. Vyr. redaktorius prof. V. Biržiška jau prieš keletą savaičių atvyko iš Washingtono ir pradėjo dirbti. Čia pat gyvena L. Enciklopedijos redaktorius Dr. J. Girnius ir sekretorius Stasys Santvaras. Bostone ir jo apylinkėse gyvena ir daugiau Enciklopedijos bendradarbiu, kurie taip pat jau įsijungė į darbą. Vyr. Redaktorius ir leidykla tariasi su kitais redaktoriais, kurie artimiausiu laiku turėtų atsikelti į Bostoną. Redakcijos branduolys skubama sudaryti, kad redakcinis darbas galėtų būti dirbamas sklandžiai ir visu rimtumu. Reikia atžyméti ir tą faktą, kad Bostone gyvena nemažas būrys lietuvių intelektualų, kuriuos tikimasi po truputį įjungti į Liet. Enciklopedijos leidimo darbą. Žinoma, kviečiami ir kitur gyveną lietuviai mokslininkai L. Enciklopedijoj bendradarbiauti.

Baigiant pranešimą apie L. Enciklopedijos kūrimąsi Bostone, dar kartą tenka priminti lietuvių visuomenei, kad niekad nėra vėlu įsirašyti į Lietuvių Enciklopedijos leidėjus — į jos prenumeratorius. Kas greičiau tai atliks — tas pagreitins ir palengvins L. Enciklopedijos išleidimą. Kad Lietuvių Enciklopedija būtų pakankamai tobula, didelė ir vertinga, kad ji apréptų visas mokslo, meno ir visuomeninio veikimo sritis, kad joje būtų sutelktos svarbiausios lituanistinės vertybės, reikia, kad ją remtų daugumas lietuvių, kurie nūdien gyvena laisvajame pasauly.

Lietuvių Enciklopedijos skyrių redaktoriai, bendradarbiai, platintojai ir visi tautiečiai, kurie L. E. turi vienokių ar kitokių reikalų, prašomi nuo šiol nerašyti laiškų į Brooklyną, o kreiptis šiuo pastoviu adresu:

Lietuvių Enciklopedija,
366 W. Broadway,
So. Boston 27, Mass.

Santa Fe liet. kolonijos darbuotojai p. p. Kalėdai su šeima

KARIŲ GYVENIMAS PO VANDENIU

JAV ruošiasi prie atominių povandeninių laivų. Kadangi jie galės ilgą laiką išsilaikyti po vandeniu, yra svarbu nustatyti, kiek ilgai žmogus gali būti be saulės, be dienos šviesos, be šviežio oro. Tam reikalui buvo padarytį bandymai: povandeniny laive "Haddock" užsidaré 22 kariai su vienu karininku. Mokslininkai tikrino jų matymą, klausą, rankų patvarumą, sugebėjimą spręsti protines problemas. Juos stebėjo fiziologai, kaip jiems sekasi sugyventi, ką jie mėgsta, ko ne. Buvo nemaža problema nustatyti, kiek angliarūkščio (kuris atsiranda su iškvėpuotu oru) gali žmogus pakelti, nepakenkdamas sveikatai. Visas tas bandymas kainavo 30.000 dol.

Žmonėse, tuvusiuose ilgas dienas be pertraukos povandeniniam laive, nepastebėta didelių permainų, tik mažesni ir laikiniai padariniai jų kraujuje pastebėti dėl gausesnio kiekio angliarūkščio. Kariai nuo pat pradžios godžiai valgė, bet iš jų tik vienas priaugo 3 kg.

* * *

JUOKAI

ATSIKRATĖ BURŽUAZINIŲ PRIETARŲ

Pereitais metais prieškalédiné sovietu propaganda vyko gana sėkmingai: katalikiškuose kraštuose, kaip Lenkijoje ir Vengrijoje, pirmą kartą buvo ivestos „Eglutės" ir „Žiemos Senelio" šventės, kurios turėjo pakeisti „buržujiškas" Kalėdas. Ir jos turėjo būti švenčiamos per Naujuosius Metus. Bulgarijos spauda priminė, kad antrąją Kalėdų dieną visi darbininkai turi eiti i darbą. Vienas rumunu laikraštis rašė, kad liaudis, vietoj „garbinus isivaizduotą Dievą danguose, pasirinko padėkoti tam, kuris juos išvadavo ant žemės," — atseit Stalinui. Bet iš visų maloniausia staigmena lauké čekoslovakų darbininkų, kai jie buvo priversti atsisakyti „spontaniškai ir su entuziazmu" nuo kalėdinio algos priedo, kaip „paskutinio buržujiškos galvosenos likučio."

(Candido, 1952, 2)

GRĮŽO ATGAL Į DARBĄ

Maskvos radio pranešimu tekorius draugas Bikovas, atlikęs nustatytas „normas" už 40 metu iš anksto, šiuo metu dirba 1991 metu labui. Gaila, kad negalima suprasti, ar draugas Bikovas turi tuziną ranku, kaip Buda, ar gal išrado sistemą kasdien dirbti po 240 valandu. Viena yra tiesa, kad kapitalistu kraštuose tikrai gabus vyrukas geriausiu atveju po tiek darbo galėtu gyventi iš nuošimčiu, o Rusijoje jo tikrai laukia nuostabus atlyginimas: draugas Bikovas, pvz., gavo bent du medalius, buvo iškilmingai pagerbtas spaudoje, gavo atostogu ir diplomą, kuriuo jam suteikiamas „darbo herojaus" titulas. O po viso to, praneša Maskvos radijas, sugrįžo atgal i darbą!

ABU TOKIE

— Mano sūnau, — rimtai kalba tėvas savo būsimai garsenybei, — mokykis iš didžiuju žmoniu. Kai Avellaneda buvo tavo amžiaus, jau buvo baigęs gimnaziją...

— Taip, taip, tikrai! — atsako jaunuolis. — Kai jis buvo tavo amžiaus, buvo jau valstybės prezidentas

SKIRIA 200 DOL. PREMIJĄ "NERIES" STIPENDIJŲ FONDAS

"NERIES" Stip. Fondo steigėjai: dr. J. Kazickas ir dr. K. Valiūnas, bendram posėdyje su Fondo globėjais: A. Simučiu, dr. Vl. Viliamu ir P. Jurkum, svarsté studijuojančio lietuviškojo jaunimo problemas ir, norėdami jam pagelbėti bei suinteresuoti studijavimo galimybėmis ir dar nestudijuojančius, nutaré skirti konkursiniu keliu 200 dol. premiją už geriausiai parašytą darbą tema:

Mokslo siekiančio lietuviškojo jaunimo problemos ir jų sprendimas.

Konkurso dalyviams nustatytos tokios sąlygos:

1. Konkurse gali dalyvauti tik Lietuvių Studentų Sąjungos J. A. Valstybėse nariai ir abiturientai, šį pavasarį bebaigią aukštesniąsias mokyklas, ir už J. A. Valstybių ribų gyvenantieji visi lietuviai studentai ir abiturientai.

2. Vsas darbas turi sudaryti tarp 8 ir 15 rašomąja mašinėle rašytų (dviguba interlinija) puslapių (2000-4000 žodžių), kuris atsiunčiamas ar įteikiamas Stipendijų Fondui iki rugpiūčio mėn. 15 d. Darbas rašomas vienoje lapo pusėje ir pasirašomas slapyvardžiu, kartu pirdedant užklijuotą voką, ant kurio užrašytas tas pats slapyvardis, o voko viduje raštelis su slapyvardžiu ir autoriaus tikrąja pavarde bei adresu. Šalia pavardės reikia nurodyti kokius mokslus ir kokiam universitete ar kolegijoje studijuoja.

3. Darbus įvertinti ir geriausią jų išrinkti sudaryta jury komisija, į kurią pakviesti ir maloniai sutiko įeiti dr. Br. Nemickas, Leon. Dambriūnas ir Paulius Jurkus — "Neries" Stp. Fondo globėjas.

4. Jury komisijai yra rezervuota teisė, reikalui esant, premiją dalyti pusiau, kaip ir teisė skelbti spaudoje premiją laimėjusį darbą.

5. Jury komsijos nutarimas skelbiamas vieno mėnesio laikotarpyje, skaitant nuo rugpiūčio mėn. 15 d.

Visi konkurso darbai siunčiami "Neries" Stip. Fondui tokiu adresu: Mr. A. Simutis, Neries Scholarship Fund, 41 W. 82nd St., New York 24, NY.

A. Simutis
Fondo Pirmininkas
P. Jurkus
Sekretorius
Dr. Vl. Viliamas
Iždininkas.

New York, 1953 m. gegužės mėn. 2d.

PADĖKA

Tebūnie leista pareikšti viešą padėką už puikiai suruoštą SUSIPAŽINIMO ARBATĖLĘ, įvykusią Lietuvių Saléje šių metų gegužės 17 d. Gerb. Amerikos Marijonų Provincijolo atsilankymo proga. Ypačiai tenka suminėti Juliją Skurauskaitę, Bertą Mažeckienę, O. Šereikytę, Eleną Buzienę, M. Galeckienę, Aldoną Černiauskienę, O. Vanagienę, Eleonorą Jasinevičienę; luganietes: Gerb. Valeriją Rudėnienę, Elzbietą Gronskienę, Oną Mičiudienę, Apoloniją Vitkauskienę, Dominiką Rimkevičienę Magdaleną Lukšienę, Oną Misiūnienę, Pauliną Sabutienę, Antaniną Matulaitienę, Bronę Paulauskienę, p. Petraitienę, p. Ruplėnienę, Rozaliją Vaitiekūnienę, Rapolą Klimanskį, pp. Karosus, pp. Urbanavičius, pp. Norkaičius, pp. Mičiudus, pp. Misiūnus ir nenuilstamą darbuotoją Antaniną Mikelionienę su Lugano Lietuvių Centro Jaunių Tautinių Šokių Trupe. Taip pat nuoširdus ačiū visiems kalbėtojams ir ypač Šv. Cecilijos chorui ir Skautams už puikią programą. Visų jų dėka pobūvis, nežiūrint smarkaus lietaus, dėl kurio daugelis turėjo nuo pusiaukelės grįžti, nes negalima buvo pravažiuoti per užtvinusias vietas, sutrauké daugiau kaip 200 dalyvių ir buvo nepaprastai jaukus ir turininga.

Parapijos Klebonas

BERISSO

"MINDAUGO" DRAUGIJA

Atvykus į Argentiną lietuviams kunigams ir gal pirmajam kun. Broniui Bumšai pradėjus lankyti Berisso lietuvius su lietuviškomis pamaldomis, pirmiausiai pradėjo organizuotis lietuviškas bažnytinis choras. Beveik tuo pačiu laiku iš nedidelio lietuvių katalikų patriotų būrelio, kurių nemažas skaičius buvo atvykęs dar prieš pirmąjį pasaulinį karą, susikūré Lietuvių Katalikų Kultūros Draugija. Tai įvyko 1931 m. kovo 29 d. Iš tų pirmųjų Dr-jos kūrėjų, kurie joje išliko iki dabar, teliko tik keturi, tai — Feliksas Griška, Adelė Marcinkevičienė, Bronius Skaržauskas ir Teofilius Slapšys.

Ši Lietuvių Katalikų Kultūros Dr-ja du metus ribojosi tik katalikiška religine veikla. Bet 1933 m., Dr-jai sustiprėjus narių skaičiumi, ji dideliais žingsniais pradėjo varyti ir tautinę patriotinę vagą. Tais pačiais metais gegužės 12 d. Dr-ja buvo pavadinta "Mindaugo" vardu. Véliau prie "Mindaugo" Dr-jos susiorganizavo stiprus choras, giedojęs bažnytines giesmes ir lietuviškas liaudies dainas, susiorganizavo vaidintojų būrelis, kuris ruošė kultūringus tautiškus vakarus. Turėdama stiprias menines pajėgas, Dr-ja užmezgė glaudžius santykius su Lietuvos Pasiuntinybe, lietuviška spauda, kitomis lietuvių, viet. ir svetimtaučių organizacijomis. Pirmas didesnis viešas pasirodymas buvo su Lietuvos ir Argentinos himnais, lietuviškomis dainomis ir vaidinimais "Šventadarbiai" bei "Piršlybos". Tame parengime dalyvavo Lietuvos Pasiuntinybė, dvasiškiai, spaudos ir kitataučių organizacijų atstovai.

1934 m. Dr-ja įsteigė lietuvišką mokyklą, sukūré Vilniui Vaduoti Sąjungą, buvusių karių sąjungos skyrių "Kęstutis", įsivedė savišalpos kasą. Nuo 1934 iki 1936 m. Dr-ja turėjo dviejų rūšių narius: organizaciniai mokėjo kasai po 20 centavų, o savišalpiniai — po 50 c.

1936 m. "Mindaugas" buvo perorganizuotas į savišalpinę Dr-ją ir įvestas mokestis — 1 pezas. Tais pačiais metais Dr-ja padaryta savišalpiné ir pavadinta iki šiol galiojančiu pilnu vardu: Berisso Lietuvių Katalikų Savišalpos ir Kultūros Draugija "Mindaugas".

Šiais metais "Mindaugo Dr-ja minėjo savo 22 metų sukaktį. Per tą laikotarpį ši Dr-ja yra visose srityse, kaip tautiškoje, katalikiškoje, savišalpos ir kultūros yra nuveikus didelius darbus.

TAUTINĖJE SRITYJE "Mindaugo" Dr-ja visuomet palaiké ir dabar palaiko ryšius su Lietuvos Pasiuntinybe P. Amerikai, kovoja už Lietuvos išlaisvinimą, kasmet mini Nepriklausomybės šventę. Anksčiau, kaip jau minėta, turėjo lietuvišką mokyklą, Vilniui Vaduoti S-gą, palaiko lietuvišką spaudą liet. radio valandėlę ir t. t.

KATALIKIŠKOJE SRITYJE buvo rūpinamasi lietuviškų pamaldų organizavimu. Atitinkamomis progomis buvo kviečiami kunigai. Dr-ja yra surengusi 67 viešas pamaldas.

SAVIŠALPINĖJE SRITYJE - buvo globojami nariai ligoniai, teikiamos jiems pašalpos vaistams, prisidėta prie mirusiųjų palaidojimo. Sergantiems ir laidojimui išmokėta virš 35.000 pesų, lietuviams tremtiniams drabužiais ir pinigais duota už viršaus 4.000 pesų. Lietuvos Išlaisvinimo kovai per Liet. Išlaisv. Centrą Argentinoje — virš 700 p., lietuviškai mokyklai — 800 p., "Lietuvos Aidų" radio valandėlei — virš 1000 p. Anksčiau Dariaus ir Giréno paminklo statymui duota 200 p., Lietuvių bažnyčiai Avellanedoje šv. Kazimiero paveikslo pirkimui — 300 p. Iš viso išleista 42.000 pesų.

KULTŪRINĖJE SRITYJE taip pat buvo parodyta gražios iniciatyvos Vaidintojų būrelis yra suvaidinęs apie 60 veikalų, iš jų keleta operečių ir net kelis ispanų kalboje.

A. a. Juozas Trubila

Choras yra davęs apie 12 koncertų Kaip choras, taip ir vaidintojai yra pasirodę Lietuvių Saléje Avellanedoje, S. L. A. saléje, Lietuvių Centre Villa Lugano ir kt. Beto, buvo surengta apie 40 viešų paskaitų. Dr-ja turi savo knygyną su 700 lietuviškų ir 550 argentiniškų knygų. Yra išleidusi tris vienkartinius leidinius Vasario 16-tosios proga.

Ekonomiškai dabar Dr-ja stovi taip pat gerai. Ji gimė, kaip kūdikis vystikluose, nieko neturėdama. Pradžioje ją be jokio atlyginimo buvo priglaudęs p. Juozas Burba. 1934 m., kai jau šiek tiek sustiprėjo, išsinuomojo salę pas J. Zubauską, po dviejų metų pas P. Rožanską, o 1943 m. nusipirko šį paprastą gyv. namą, kurį pertvarké ir pasidaré dabar visai tinkamas Dr-jos patalpas. Šiuo metu Dr-jos turtas jau siekia virš 80.000 pesų. Tai yra nuopelnas narių ir valdybų, kurių pastangomis buvo sukurta ir iki šiol išlaikyta ši Draugija.

Pirmininkais yra buvę F. Griška, M. Juodviršis, V. Stundžia (4 kartus), K. Adomonis (2 k.), M. Tamoliūnas (šiais metais jau 5 kartą), P. Ražanskas (5 k.), T. Aliukas, P. Vaškas, K. Paliukas (3 k.). Sekretoriais buvo: J. Jakubka (3 k.), M. Tamoliūnas (3 k.), S. Piščikas, P. Strolia K. Adomonis, T. Aliukas, V. Stundžia, J. Martinkus (2 k.), J. Kepalas (3 k.), J. Kazlauskas (2 k.), P. Vaškas ir dabar A. Mikeliūnas.

Vaidintojų būrelyje daugiausiai darbavosi šie režisoriai ir vaidintojai: P Strolia, J. Stočkūnienė, J. Mažeika, A. Marcinkevičienė, K. Adomonis, O. Glemžienė, M. Petronienė, K. Janonis, T, Slapšys. Choro vadovai buvo C. Poimanskis, V. Rymavičius ir dabar A. Petraitis.

Mirusieji nariai — T. Sleikienė, St. Stasikaitis, J. Baltrūnas, J. Mažeika, P. Pagoreckis ir J. Jurcikas.

"Mindaugo" Dr-ja yra pasiryžusi ir toliau tokia pat energija ir pasišventimu dirbti lietuviškoje ir katalikiškoje, savišalpinėje ir kultūrinėje srityse. V. S.

* * *

* **Eugenija Pakulnytė** vietinėje bažnyčioje su visomis iškilmėmis sukūré šeimą su Sr. Bife. Vestuvių vaišės buvo 'Nemuno" Dr-jos patalpose, kur dalyvavo didelis būrys lietuvių ir vietinių svečių.

MIRĖ JUOZAS TRUBILA

Po ilgos ir sunkios ligos gegužės 12 d. Rawson Sanatorijoje, Buenos Aires, miré veiklus lietuvis Juozas Trubila 58 metų amžiaus. Velionis buvo kilęs nuo Salako. Argentinon atvyko 1925 m. ir gyveno beveik visą laiką Berisse, dirbdamas paskiausiai Armour mėsos apdirbimo fabrike. Dideliame nuliūdime paliko žmoną Veroniką Jakubkaitę Trubilienę, sūnų Vladą, šiuo metu tarnaujantį kariuomenėje ir dukterį Eleną Carmen bei giminių Lietuvoje. Su religinėmis apeigomis, kurias atliko kun. K. Černiauskas, palaidotas Eva Peron kapinėse.

JUOZUI TRUBILAI mirus,

jo žmonai Veronikai Jakubkaitei Trubilienei, sūnui ir dukteriai skaudžioje liūdesio valandoje giliausią užuojautą reiškia

M. ir P. Kisieliai su šeima

ROSARIO

PAMINĖTA MOTINOS DIENA

Gegužės 10 d. Rosario lietuviai turėjo Motinos Dienos minėjimą. Ta proga pamaldas atlaiké kun. J. Jakaitis, atitinkamą pamokslą pasaké kun. K. Vengras. Pamaldų metu giedojo lietuvių choras. Pamaldose dalyvavo nemažas skaičius lietuvių, net ir iš tolimesnių apylinkių. Po pamaldų dalyviai skubėjo į lietuvių žemę, kur yra statoma Šv. Kazimiero bažnyčia. Ten jau ant jiešmų kepė "asado". Ten buvo graži programa. Paskaitą skaité kun. prof. J. Duoba, o po jo mažoji Olga Tičioniukytė padeklamavo kelis eilėraščius. K. Liutkevičius, A. Švarlys, B. Kaušpadas ir kt. pasaké trumpas kalbas ir padeklamavo atitinkamų eilėraščių. Pabaigai "Laiko" atstovas dar padeklamavo Dausų Aro eilėraščių, nors ne Motinos Dienai skirtų, bet ten pat gimusių bažnyčios kertinio akmens šventinimo proga. Asado metu buvo didelė loterija, kurios pirmąją premiją — foto aparatą — laimėjo p. Zulpyté, antrąją — 300 pesų vertės lėlę — laimėjo žmogus, kurio ten tuo metu nebuvo. Po programos jaukiai pasilinksminta, pasidžiaugta sparčiai kylančiais naujos bažnyčios pastatais ir pasidalinta įspūdžiais. Asadoje matėsi svečių net iš Buenos Aires ir Santa Fe p. Negražis su Ponia.

MOKSLUS EINĄS ROSARIO LIETUVIŲ JAUNUIMAS

Kiek "Laiko" korespondentui pavyko sužinoti, šiuo metu mokosi nemažas lietuvių vaikų būrys. **Pradžios mokyklose** mokosi: Albertas Paleliūnas, Beatričė Dapkūnaitė, Bobertas Maknys, Sulma Petruškevičiūtė, E. Petronis, Neimi ir Norma Mačiulytės, Eduardas Dijokas, N. Matulaitytė, Kriaučiūnas, Albina Luckytė, U. Lukošius, Alb. Liutkevičius, Olga Tichoniukaitė Nijolė Papečkytė, Aldo Juozas Kalainis, Angelė Udraitė ir kt.

Aukštesniojoje Technikos mokyklėje mokosi Jonas Dievičius, J. Karolis Dijokas, Juozas Šimkūnas, Alfonsas Lukošius, Mindaugas Gruzdys, Alfredas Kalainis.

Komercinėse mokyklose mokosi Biruté Pundyté, Matilda Lukošiuté, Aldona Žižyté, Lydija Kalainyté, Rikardas Lukošius, Lelyté, R. Zinavičiuté, J. Vinčiūnas, Olga Petronyté, P. Maknys, St. Maknys, Biruté Barišaitė, M. E. Dijokas, Elvira Matutyté, Angelė Varakonyté, Adelė Šerkšnaitė, R. Kybartaitė.

Įvairiose mokyklose mokosi Vincas Petrauskas, Elzė Ivašauskaitė, Vytautas Samulis, N. Šveikauskas, Antanas Čyžas, Olaferskis, Lukošius, Elvyra Mikaliūnaitė, Z. D. Szot.

Gimnazijose mokosi P. Kundrotavičius, Elda Zinevičiūtė, Olga Draučiūnaitė, Nelė Lasukauskaitė, Haydee Dijokaitė, Ernestas Garuolis.

Universitete aukštuosius mokslus studijuoja: Lydija Uzilinskaitė studijuoja mediciną, Grinkus — mediciną, Gudeika — farmaciją, Ant. Vajaga — jūrų inžineriją, Danuté Žakevičiuté — tapybą ir kalbas, Angelė Pundyté — plastiką.

Yra ir daugiau studijuojančių, kurie eina į vieną ar kitą mokyklą. Iš jų visa kolonija ir lietuvių tauta tikisi ateityje šviesių ir naudingų žmonių.

* **Petras Sabulis** yra savo kolonijoje gerai žinomas medžio apdirbimo pramonėje. Jo dukté Rosita studijuoja farmaciją.

* **Marijai Stundžaitė** šiais metais Risario Norte buvo išrinkta grožio karaliene.

* **Augustinas Voras** turi gerą medžio apdirbimo įmonę. Jo du sūnūs Augustinas ir Ugas studijuoja inžineriją.

SERGANTIEJI LIETUVIAI

* **P. Žukienė** turėjo sunkią operaciją, bet dabar gydytojo ir savųjų prižiūrima, sveiksta namuose.

* **Kazimieras Voras** buvo susilaužęs ranką. Nors gipsą jau ir nuémė, bet dar turės ilgiau gydytis.

* **Pranas Žemelis**, keldamas sunkų svorį, buvo iškreipęs nugarkaulį, dėl kurio jau ilgesnį laiką gydosi Ispanų ligoninėje.

* **Stasys Daunys** darbe susilaužė koją ir yra paguldytas ligoninėn.

* **Jonas Sutkus** prieš kurį laiką buvo susilaužęs nugarkaulį. Po ilgesnio gydymosi įvairiose ligoninėse, dabar sveiksta savo namuose.

* **Povilas Grigaitis** jau kuris laikas sunkiai kovoja su ligomis, nes dar vis nepasveiksta po sunkios operacijos.

* **Antanas Dičmanas** buvo susilaužęs koją ir jau trys mėnesiai, dukters prižiūrimas, guli lovoje.

* **Antanas Bagdonas** yra sunkiai susirgęs ir paguldytas ligoninėje.

* **P. V. Udra** po sunkios operacijos pamažu atgauna prarastas jėgas.

* **Feliksas Vaicekauskas**, apie pusę metų prasirgęs, pamažu kyla iš ligos.

* **Konstancija Kriaučiūnienė**, krisdama nuo laiptų, smarkiai susižeidė ranką, kuri jau ilgesnį laiką vis nepageréja.

* **Kazimieras Rakutis** kovoja su stipria astmos liga. Gydytojų prižiūrimas, gydosi namuose.

* **Marija Stundžienė**, savo dukters prižiūrima, gydosi nuo ją kamuojančios ligos.

* **L. E. Velioniškytė** buvo smarkiai susižeidusi ir kurį laiką turės gydytis namuose.

* **Antanas Gurkšnys** yra paguldytas į ligoninę ir greitai turės didelę operaciją.

* **Sofija Pundienė** po sunkios operacijos jau sveiksta.

* **Elzbieta Variakojienė** jau kuris laikas serga ir, dukterų prižiūrima, gydosi namuose.

* **Antanas Pumpička** sunkiai serga ir lankomas draugų bei pažįstamų.

* **Henrikas Vyšniauskas** jau ilgokas laikas yra ligos kankinamas.

* **Amalija Grigienė** jau kuris laikas serga ir yra patalpinta ligoninėje.

* Modernišku **BALDŲ ir SOFŲ** Fabrikas
SAV. E. JUOZAS LISAUSKAS
Pilcomayo 2323 (aukšt. Brasil 1000)
4 de Junio

FOTOGRAFUOJU
organizaciju, šeimu ir pavieniu
asmenu šventes bei kitus ivykius
Kreiptis laišku ar asmeniškai:
L. KANČAUSKAS,
Paso de Burgos 1783-Avellaneda

RADIO TECHNIKAS
V. RAMANAUSKAS
mokslus baigęs JAV-bėse.
Dirba naujus ir taiso visokiu rūšiu radio aparatus. Duoda išsimokėjimui.
POLA 289, Buenos Aires
T. E. 64-4154

* **ČIUŽINIU, UŽUOLAIDU DIRBTUVĖ - PARDUOTUVĖ.** Parduodama bovelna, vilnos, ivairios drobės, valizoms užvalkalai, gulimos kėdės ir turkiškos lovos. Taisomos minkštos kėdės. Sav. **Antanas Šalčiūnas:** Juan B. Alberdi 933 — Bs. Aires. T. E. 60-2784.

* **Mechanikas specialistas Antanas Pigaga** taiso siuvamas mašinas, rašomas mašinėles, patefonus, žibalines krosnis ir kt. Kreiptis: c. Valparaiso 2245, Val. Alsina. T. E. 20-8708.

* **MOTERU GROŽIO SALIONAS IR KIRPYKLA „HENRY".** Ivairiausiu madu šukavimas moderniausiomis priemonėmis. 20 metu praktika. Sav. Henrikas Lukaševičius: **Leandro N. Alem, 818, Banfield.**

„LAIKO" SPAUSTUVĖ
pigiai ir meniškai atspaudžia vizitines, vokus, propagandos lapelius, vestuvinius pakvietimus, Pirmos Komunijos paveikslėlius, ivairius komercinius blankus ir atlieka kitus spaudos darbus.
Kreiptis:
Mendoza 2280, Avellaneda, Buenos Aires. T. E. 20-9027.

* **MINKŠTU KĖDŽIU DIRBTUVĖ** Sav. Mikelionis ir Gelbuda: **Cosquin 5565, Villa Lugano.**

JUOZO ŠNIPO BATU DIRBTUVĖ ir Cigarečiu Parduotuvė: Cabildo 651, Villa Porvenir, Avellaneda. Gaminami nauji ir taisomi seni

Imprenta „LAIKAS", Mendoza 2280, Avellaneda. T. E. 20-9027.

„LIETUVIŲ DIENOS"

Vienintelis pasaulio lietuvių iliustruotas žurnalas.

„LIETUVIŲ DIENŲ" kiekviename numery telpa virš 40 didelių, įdomių ir aktualių nuotraukų iš viso pasaulio lietuvių gyvenimo.

„LIETUVIŲ DIENOS" duoda įdomių straipsnių, beletristikos, poezijos, įvairios kitos informacijos.

„LIETUVIŲ DIENŲ" vienas numeris siunčiamas susipažinimui nemokamai, prisiuntus savo adresą. Prašykite, kad Jums „LD" užsakytų Jūsų giminės bei pažįstamieji J.A.V-se. Metinė prenumerata 4 dol.. Administracijos adresas: „Lietuvių Dienos" 9204 S. Broadway, Los Angeles 3, Calif. USA.

* **J. ZUBRICKAS IR A. KIRSTUKAS** fotografuoja vestuves, krikštynas, pobuvius ir kitus šventinius subuvimus. Herrera 287, Bs. Aires, T. E. 26-9672.

* **HORACIO E. CZOP** fotografuoja vestuviu, gimtadienio, sužiedotuviu, krikšto ir ivairiu švenčiu progomis. Isleta 3317, Val. Alsina (4 de Junio).

SVARBIEJI ADRESAI

Lietuvos Pasiuntinybė Urugvajuje: Juan Maria Perez 2820, Montevideo, Telef. 41-55-91.

VIEŠBUČIAI ATOSTOGOMS:

* **KAZIMIERAS STANKŪNAS** vasaros mėnesiams išnuomuoja atskirus departamentus atostogaujantiems labai gražioje ir sveikoje vietoje **Villa del Dique, Calamuchita, Sierras de Córdoba.** Dėl sąlygu kreiptis laišku i savininką arba teirautis „LAIKO" red.

* **„PENSION LITUANA"**, sav. Juozas Palšis: Villa Rumipal, Córdoba, Dpto. Calamuchita. Prie žavingo kalnu ežero (Lago Embalse). Lietuviški valgiai, mandagus patarnavimas. Pragyvenimas dienai tik $ 17.

* **CONDOR HOTEL**, Villa Rumipal, frente al Balneario del Embalse del Rio III (Sierras de Córdoba). Sav. Paulauskas ir Degulis. Lietuviški valgiai. Pragyvenimas dienai tik $ 19.

* **„LIETUVA"** Sav. V. Nalivaika. Dėl informaciju kreiptis: Turismo Agencia, **Florida 165** (Galeria Güemes), escritorio 529, p. 5, T. E. 33-9584.

* **„ŽEMAITIJA".** Islas del Ibicuy. Sav. J. ir A. Burokai.

* **ALF. DEGULIO ir K. PAULAUSKO** lietuviškas restoranas su lietuviškais valgiais yra Paseo Colón 449, Buenos Aires. Didelis valgiu pasirinkimas, mandagus aptarnavimas. Aptarnuja patys šeimininkai.

KRAUTUVĖ „NARUŠIS"
Maisto produktai, gėrimai ir smulkios prekės; c. **Unanue 6360, Villa Lugano.** Sav. V. NARUŠEVIČIUS.

V. MAČERNIS y Cia
atlieka gelžbetonio (hormigón armado) ir visus statybos darbus greitai ir sąžiningai.
Teirautis:
JUNCAL 1258 — Buenos Aires.
T. E. 41-1859.

* **OPTIKAS V. RASIŪNAS:** Gral. Mariano Acha 876, Morón: šešt. 13-17 val. ir sekm. 13-16 val.

"KNYGŲ LENTYNA"
602 HARVEY STR.
DANVILLE, ILLINOIS
U. S. A.

LAIKAS

CORREO ARGENTINO CASA CENTRAL
Franqueo Pagado
Concesión Nº 4289
Tarifa Reducida
Concesión Nº 4015

„EL TIEMPO" Semanario Lituano
Mendoza 2280, Avellaneda, Bs. As.; T. E. 20-9027
Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 381833

Redaguoja Red. Kolegija. Red. Pranas Garšva. — Rankraščiai taisomi Redakcijos nuožiūra, nesunaudoti — grąžinami tik autoriams prašant. KAINA: Argentinoje metams $ 30.—, pusm. $ 17.—, vienas nr. $ 1.50. Urugvajuje met. 5 ur. p. Kitur — met. 3 dol. Oro paštas met. 3 dol.

23 de Mayo 1953 IV METAI — Nr. 90

SUSIPAŽINIMAS SU TT. MARIJONŲ VIRŠININKU

Kaip jau daugelis žino, šiuo metu Argentinoje savo vienuolijos reikalais lankosi TT. Marijonų Viršininkas - Provincijolas kun. V. Atkočius. Su garbinguoju Svečiu susipažinti buvo proga suruoštoje gegužės 17 d. arbatėlėje Lietuvių Saléje, Avellanedoje. Nors pasitaikė labai blogas ir lietingas oras, bet svečių buvo susirinkę tikrai gausus būrys. Būtų buvusi sausakimšai pripildyta salė, jei būtų oras buvęs gražus. Be pavienių ir lietuvių šeimų, organizuotai dalyvavo ir gražią programą išpildė Šv. Cecilijos choras ir Lietuvių Skautų Draugové. Villa Lugano lietuvių dalis ir visa vaikų šokių grupė būtų taip pat dalyvavusi, bet jiems pakeliui sugedo autobusas ir buvo priversti kelionę nutraukti bei grįžti į namus.

Susipažinimo pobūvį atidaré Aušros Vartų klebonas kun. dr. Brazys, pasveikindamas visų vardu T. Provincijolą bei visus susirinkusius. Po užkandžio pirmas sveikinimo šodį taré Liet. Išlaisvinti Centro vardu p. P. Sakalauskas. Ypatingai turiningą sveikinimą pasaké Šv. Cecilijos choro vardu p. J. Gliosas, kuris nusaké Lietuvos ir Amerikos brolių santykius bei amerikiečių dėdį įnašą savo senajai tėvynei ir perdavé svečiui nuoširdžią padėką. Choras kartu su visais dalyviais sugiedojo "Ilgiausių Metų". Po jo dar sveikino, papasakodami savo vargus ir džiaugsmus, ypatingai dėkodami, kad amerikiečiai lietuviai kunigai suorganizavo parapiją ir pastaté bažnyčią bei kitas lietuviškas įstaigas, Berisso lietuvių vardu "Mindaugo" Dr-jos pirm. M. Tamoliūnas, Gyvojo Rožančiaus Brolijos vardu — p. E. Buzienė, Villa Lugano lietuvių vardu — p. P. Vedegienė, Katalikų Vyrų Dr-jos vardu — p. A. Matulionis, "Birutės" Dr-jos vardu — pirm. p. O. Bagdonienė, Vyčių Sąjungos vardu — p. A. Bagdonavičius, Liet. Jaunimo Dr-jos ir Radio Valandėlės Vadovybės vardu — p. K. Misiūnas, Skautų Brolijos vardu — p. V. Lesniauskas. Tenka ypač pabrėžti šio pastarojo kalbą, primenančią, jog Gerb. Svečias yra iš tos Vienuolijos, kurią atnaujino garbingos atminties ir didelio taurumo asmenybė arkivysk. Jurgis Matulevičius. O jo šventuoju paskelbimo byla yra jau pradėta ir paskelbimo laukia visa lietuvių tauta. Galiausiai sveikinimus užbaigė gen. T. Daukantas ir Argent. Liet. Bendruomenės pirmininkas. p. Ig. Padvalskis.

Kalboms pasibaigus, Lietuvių Skautų Draugové Svečio garbei sudainavo keletą skautiškų dainelių. O po to kalbėjo pats Provincijolas kun. V. Atkočius. Svečias savo kalboje pirmiausiai pasveikino visus Argentinos lietuvius Š. Amerikos lietuvių vardu ir pripažino, kad jis jaučiasi čia tarp lietuvių, kaip ir Chicagos lietuvių pobūviuose, kur mato panašius veidus, girdi panašią kalbą ir rodomą tą patį nuoširdumą. Taip pat pasaké, kad Amerikos lietuviai tiek Lietuvai, tiek tremtiniams, tiek ir Argentinos lietuviams davė, ką galėjo. Davė dažniausiai ne turtingieji, bet duosnieji katalikai. Trumpai nubrėžė lietuvių darbus ir vargus, kuriant savo parapijas, mokyklas, įstaigas, laikraščius. Amerikos Marijonai ten taip pat turi savo Aušros Vartų parapiją prie kurios yra susispietęs nemažas lietuvių būrys. Jie turi savo Kunigų Seminariją, išleidusią gerą skaičių kunigų, turi savo spaustuvę, yra išleidę daug knygų, leidžia plačiai skaitomą dienraštį "Draugą", savaitraštį "Laivą" ir kt. Beto, Chicagoje yra virš 10 lietuviškų parapijų, lietuvių kunigų aptarnaujamų lietuvius. Lietuviai turi ten įvairių kultūrinių įstaigų, ligoninių, aukštesniųjų mokyklų. Tai sukūré patys lietuviai. Bet ten emigracija yra senesnė ir užtat jų ekonominis gyvenimas jau yra stipresnis.

Ypatingai reikia pabrėžti, kad senoji karta néra nutautusi. Ji savo namuose kalba lietuviškai, jų dar daugelis pasilgsta savo tėvynės Lietuvos ir, jei sąlygos pasikeistų, norėtų į ją grįžti arba bent aplankyti. Iš naujai atvažiavusių lietuvių yra nemaža, kurie néra patenkinti Amerikos gyvenimu, nes juose dar yra savojo krašto ilgesys ir neįpranta prie naujų papročių bei naujo gyvenimo sąlygų. Tie, kurie darbo nesibijo, jau yra materialiai gerai įsikūrę, o kiti išlengvo kuriasi. Yra tiek iš senųjų lietuvių tarpo, tiek iš naujųjų, kurie parodo nutautimo žymių, bet tokių néra daug. Bet tie, kurie liko ištikimais lietuviais, padėjo savo broliams kituose kraštuose, tie padės ir toliau. Baigdamas palinkėjo Argentinos lietuviams sėkmingai kurtis, gražiai tarpusavyje sugyventi, išlaikyti savo religiją, savo kalbą ir savo papročius.

Pabaigai Šv. Cecilijos choras sudainavo keletą dainų, kap "Kur bėga Šešupė", "Laisvės dainą", 'Leiskit į tėvynę", "Kur namas mūs", "Mes grįšim ten" ir specialiai svečiui pagerbti "Gyvuok sveiks". Choras pasirodė tikrai gražiai ir Svečiui padaré gražų įspūdį, kurį jis parsiveš į savo kraštą.

Susipažinimo pobūvis praėjo labai nuoširdžia ir lietuviška nuotaika, palikdamas tiek Gerb. Provincijolui kun. V. Atkočiui, tiek ir iš Svečio pusės mūsų tautiečiams gražų įspūdį. Pabaigoje dar daugelis asmeniškai pasikalbėjo su Svečiu ir paklausinėjo apie savo gimines bei perdavė jiems linkėjimus. — **Np.**

LIETUVIAI VAŽIUOS Į LUJAN

Lietuvių ekskursija į Lujan Marijos šventovę bus gegužės 31 d. Kelionė bus daroma autobusais, kurie išvyks nuo Aušros Vartų bažnyčios 6,30 val. ryto. Bilietų kaina ten ir atgal $ 18. Bilietus prašoma įsigyti iš anksto Aušros Vartų lietuvių par. raštinėje. **Klebonas.**

NAUJA LIET. IŠLAISV. CENTRO VALDYBA

Lietuvai Išlaisvinti Centras Argentinoje savo visuotiniame atstovų susirinkime, kuris įvyko gegužės 17 d. "Laiko" skaityklos patalpose, išsirinko naują 1953 metams valdybą. Naujoji Valdyba pareigomis pasiskirsté: pirm. **Zef. Juknevičius**, sekr. **J. Gilvydis**, sekr. pav. **A. Bagdonavičius**, prop. sekr. **V. Rymavičius** ir ižd. **P. Sakalauskas.** Revizijos Komisiją sudaré: **V Stundžia, U. Šilaikienė** ir **K. Misiūnas.** Dvasiniu pataréju ir vadu liko ir toliau **kun. J. A. Margis.** Visuotiniame LICA susirinkime, be anksčiau priklausiusių organizacijų atstovų, dalyvavo taip pat PLIAS atstovai inž. J. Ramanauskas ir inž. L. Valiuškis bei Lietuvių Centro atstovai— L. Mičiūdas A. Misiūnas ir L. Ryselis.

* **Dr. Justinas Kuncaitis** gegužės 15 d. iš Kordobos atvyko į Buenos Aires. Jis yra pasiųstas Kordobos Prov. Sveikatos Ministerijos pastudijuoti bakteriologinius klausimus Bs. Aires Malbran institute ir panašioje įstaigoje Eva Peron mieste. Dr. Kuncaitis čia išbus apie ménesį laiko. Apsistojo pas p. p. Bendorinus, Bs. Aires.

* **Lietuvių Tautinio Meno Ansamblis DAINA** jau gavo savo įdainuotas plokšteles, kurios užsisakiusiems bus tuojau atiduotos. Plokštelės skamba gražiai, dainos parinktos tinkamos. Tai dar vienas gražus įnašas mūsų dainos meno sričiai.

* **Ant. ir Halina Rimšai** savo šeimos narių ir artimųjų tarpe atšventė savo 75 ir 70 metų amžiaus sukaktį. Šiomis dienomis jie persikėlė gyventi pas dukterį ir žentą M. ir inž. Vyt. Gogelius į Merlo.

* **Albertas Rūkštelis** pašauktas atlikti karinę prievolę. Paskirtas į motorizuotus dalinius Bs. Aires mieste.

NAUJI „LAIKO" RĖMĖJAI

Naujajai "Laiko" spaustuvei ir "Laikui" aukojo šie Naujieji Rėmėjai:

$ 40: A. Pundys.

Po $ 20: J. Čikštas, V. Stundžia ir J. Vajega.

Po $ 10: J. Aleknavičienė, V. Berželis, M. Klimas, K. Liutkevičius ir J. Povilaitis.

$ 5: K. Meškauskas.

Visiems Gerbiamiesiems Rėmėjams Spaustuvės Administracija ir "Laiko" Redakcija taria nuoširdų ačiū.

---

* **A. Anelauskaitė** baigusi Komercinę Mokyklą, yra priimta knygvedystės skyriun Finansų Ministerijoje tarnautoja.

* **Gregorijus Venzlauskas** tarnybiniais reikalais atvyko iš Contraalmirante Cordero, Rio Negro. į Buenos Aires. Čia turėjo progos aplankyti savo pažįstamus ir draugus.

*

ŠEIMOSE

* **Jurgis Rimkevičius,** žinomų Vilia Lugano veikėjų D. ir A. Rimkevičių sūnus, gegužės 19 artimųjų tarpe atšventė savo Gimimo Dieną.

* **Veronika Jakubkienė,** žinoma lietuviškos scenos vaidintoja ir uoli Šv. Cecilijos choro narė, jau kuris laikas sunkokai serga. Gydytojų ir savo vyro priežiūroje gydosi namuose.

* **Pijui Tatuliui,** gyv. 4 de Junio, gegužės 16 d. karių ligoninėje, Bs. Aires mieste buvo padaryta sunki vidaus operacija. Operacija gerai pavyko ir ligonis pamažu taisosi.

* **Nelida Girdauskaitė,** žinomų pramonininkų dukrelė, kuri buvo smarkiai susilaužiusi koją jau parvežta į namus ir, tėvelių prižiūrima, pamažu sveiksta.

* **Stasys Kacevičius,** išguléjęs porą ménesių lovoje, dar vis nesijaučia gerai ir turi būti gydytojų priežiūroje.

MŪSU MIRUSIEJI

* **Antanas Keturakis,** S. L. A. veikėjas, miré gegužės 13 d. Paliko žmoną Feliciją Berklovaitę su tėvu B. Berklovu. Palaidotas Lomas de Zamora kapuose.

* **Antanas Vidūnas** trumpai pasirgęs miré gegužės 12 d. Veilonis buvo kilęs nuo Leipalingio, Alytaus apskr. Ilgą laiką dirbo Picsaluga fabrike. Paliko žmoną ir dukterį, o taip pat brolį pramonininką Petrą Vidūną ir daug giminių. Palaidotas Chacarita kapinėse.

SANTA FE

Santa Fe lietuviai su kun. prof. J. Duoba po liet. pamaldų.

LIETUVIAI GYVUOJA

Nors lietuvių kilonija Santa Fe mieste néra skaitlinga ir jų daugumas išsisklaidę po visą miestą ir apylinkę, tačiau šventėms beveik visi susirenka, nežiūrint, kad kai kurie net po kelias dešimtis kilometrų turi keliauti. Lietuviai čia yra vieningi, kad ir dar neturi né kokios organizacijos ar Bendruomenės skyriaus. Senieji susirenka kartu su jaunaisiais, pašoka, pasilinksmina, padainuoja, lietuviškai atsigaivina, prisimindami savo tėvynėje praleistas jaunystės dienas. Kas ménesį jie pasikviečia iš Rosario lietuvį kunigą, kuris atlaiko pamaldas ir aprūpina dvasinius reikalus. P. p. Kalėdų skatinami suruošė šiemet per Velykas margučių šventę su bendru stalu. Jie pajėgė susiorganizuoti ir nuvykti į Rosario su lietuviškais plakatais ant autobuso, ten šventinant Šv. Kazimiero bažnyčios kertinį akmenį. Yra turėję nemaža kultūrinių ir tautinių pobūvių. Jie taip pat maloniai prisimena tuos laikus, kai juos lanké kun. Bumša ir kiti lietuvių vadai.

Kadangi lietuviškas jaunimas auga prie tėvų, tai ir tėvai turi daugiau vilties, kad jis išliks lietuviškas net ir tada, kai išsiskirstys tarp svetimųjų. Šiais metais mokslus baigs ir mokytojos titulą gaus Angelė Budriūnaitė. Nors baigusias mokytojas paprastai pradžioje skiria į tolimesnias vietas, bet jos téveliai ir lietuviškoji kolonija tikisi, kad ji ir ten liks tokia pat lietuvška.

Bendrai, lietuvių šeimos néra skaitlingos, bet savo vaikelius nori išleisti į aukštuosius mokslus ir geriau paruošti ateičiai. Daugelis vaikų dar eina pradžios mokslus, kaip Albertas Kaléda, Vitas ir Aldona Zagurskiai, Elisa Kaufmanaitė, Angelė Rutkytė, Margarita Rūtelionytė, K. Kislauskas, N. ir B. Mikučiauskai ir kt. Juos visus tėvai yra pasiryžę leisti į aukštesniąsias mokyklas. Aukštesnėse mokyklose jau mokosi Nelida Kalédaitė, Kristina Jarusevičiutė ir dar viena, kurios korespondentui nepavyko sužinoti. Yra jau keletas baigusių, kurie šiuo metu eina atsakingas pareigas ar atlieka karinę tarnybą, kaip Vitas Malinskas. Taip susiklausydami ir vieni kitus paskatindami, lietuviai gyvuoja ir savo tarpe dirba lietuvišką darbą.

* **Olga Činskytė** balandžio 12 d. susižiedavo su St. Kaučiuk. Gražios vaišės buvo jaunosios tėvelių namuose.

* **Petras Gudynas** turėjo sunkią operaciją, po kurios pamažu pradeda sveikti.

* **Stasys Činskis** susižeidé ranką ir kurį laiką negalės dirbti.

* **Kazys Vaišvila** po ilgo gydymosi dėl kojos suparaližavimo išėjo į pensiją.

* **Balys Budriūnas** dėl ligos turėjo kurį laiką apleisti darbovietę, bet dabar jau yra žymiai pageréjęs ir tikisi, kad greitai visiškai pasveiks.

PADĖKA

"Laiko" reikalais esant Rosario ir Santa Fe lietuvių kolonijose, vienokiu ar kitokiu būdu man padėjusiems nuoširdžiai dėkoju. Ypatingai dėkoju p. Zigmui Stasevičiui, p. p. Švarliams, p. Kazimierui Liutkevičiui, p. p. Stravinskams, p. Juozui Dijokui ir šeimai, p. p. Petroniams, p. p. Kiaušams, p. Aleksandrui Pundžiui, p. Viktorui Kalédai ir Poniai. **Pijus Gudelevičius,**
„Laiko" atstovas.

* **Boleslovas Jurgelionis,** Argentinon atvykęs 1905 m., jau išėjo į pensiją Juo paseké taip pat J. Rutkus, Vladas Narkevičius ir greitai tikisi pensijon išeiti Pranas Turauskas. Juozas ir Agota Rūtelioniai, nors nuolat sirguliuoja ir augina mažą dukterį, bet dar kol kas negali gauti pensijos. — **L. K.**

KORDOBA

* **Motinos Dieną S. L. A. 6 skyr.** su turininga programa paminėjo gegužės 2 d. savo dabartinėse patalpose, Eufrasio Loza 1045. Minėjimą atidarydamas, skyr. pirm. p. V. Šimoliūnas publikos paprašé atsistojimo minute pagerbti mirusias motinas. Paaiškinęs šventės prasmę, Garbės Prezidiuman pakvieté seniausią motiną A. Janulienę, M. Sadukienę, skaitlingiausios šeimos motiną, ir viešnią iš Buenos Aires p. Šimkūnienę. Po to buvo p. J. Kuncaitienės paskaita: "Motinos reikšmė šeimoje ir žmonijai". Ponia prelegenté keliais atvejais labai gražiai pareiškė, kad daug daugiau motiniškos šilimo pasaulyje jaustųsi, jeigu vyrai, mylėdami savo motinas, daugiau dėmesio kreiptų ir į savo vaikų motinas; jeigu šiandien Korėjoje prie paliaubų stalo tartųsi motinos, tai tikrai neatiduotų savo sūnų žiaurioms žudynėms. P. E. Janulienė paskaité motinai laišką, kurį padeklamavo gana jautriai ir ne vienam dalyviui ašaras išspaudė. P. A. Zotovienė, lietuviškos mokyklos vedėja, su savo mokiniais buvo paruošusi baletą "Žydinti gėlė". Balete dalyvavo O. Bendinskaitė, A. Jakubkaitė, L. Žiedonytė ir M. Matusevičiutė. Trys pirmosios dar padeklamavo eilėraščių. Kartu su šiomis vaidintojomis p. A. Zotovienė ir p. J. Šimoliūnienė pavaizdavo lopšelį ir paniūniavo lopšinę. Uždarant minėjimą, pirm. p. Šimoliūnas, bažnytinio komiteto paprašytas, kvieté visus dalyvauti pamaldose, kurios turėjo būti už gyvas ir mirusias motinas gegužės 3 d. 10 val. San Ramon Nonato bažnyčioje. Po programos dar pasikalbėję, dalyviai patenkinti skirstėsi į namus.

Kolonijos kapelionas kun. A. Valiuška dėl netikėtų priežasčių į pamaldas laiku negalėjo atvykti, tad jas atlaiké ir atitinkamą pamokslą pasaké vietinis kun. L. Samora.

* **S. L. A. delegacija** iš Buenos Aires buvo atvykusi balandžio 30 d. Delegacija susidėjo iš Centro Valdybos pirm. E. Šimkūno su ponia ir dūkra, sekr. J. Rastenio ir A. Packevičiaus su ponia. Jie dalyvavo, užtvirtinant žemės pirkimo aktą S. L. A. 6 sk. Minėta delegacija ir 6 skyr. valdyba aktą pasirašė gegužės 4 d. Garbingiems svečiams Kordobos susivienijimiečiai suruošė net du pobūvius. Vienas buvo pas p. p. Sadukus gegužės 1 d. (dabartinėje S. L. A. 6 skyr. būst.), antrasis pas p. p. Bendinskus gegužės 3 d. Pastarajame dalyvavo ir kolonijos kapelionas kun. Ant. Valiuška. Malonieji svečiai taip pat teikėsi dalyvauti Motinos Dienos minėjime gegužės 2 d. ir pamaldose gegužės 3 d. Užtat prof. V. Staugaitis antrajame pobūvyje trumpa kalba išreiškė nuoširdžią padėką. Su gausiais linkėjimais, atsisveikinę su kordobečiais, svečiai gegužės 5 d. išvyko atgal į Buenos Aires.

* **Pakrikštytas Eduardas Mogyla,** J. Švarskaitės ir V. Mogylų sūnus, Sagrada Familia parapijos bažnyčioje. Krikšto tėvais buvo tėvo sesuté Bronislava su savo vyru A. Sarnovich.

* **Hektoras Justinas Kuncaitis,** J. Černiauskaitės ir dr. J. Kuncaičių sūnus, buvo pakrikštytas balandžio 14 d. Krikšto tėvais buvo p. L. Graužinienė ir dr. P. Manavella. Kadangi p. Graužinienė negalėjo iš Urugv. atvykti, tai ją atstovavo krikšto tėvo žmona. P. J. Kuncaitienei tuo laiku buvojant Min. dr. K. Graužinio ūkyje "Dainavoj", ten buvo pakviestas kun. J. May S. J., kuris ten ir atliko krikšto apeigas.

* **Dr. J. Kuncaitis** gegužės 15 d., sveikatos ministerijos siunčiamas, išvyko į Buenos Aires Malbran bakteriolog. institutą ir Eva Peron miestą atlikti savo įstaigos svarbių reikalų. **M. Bendinskas**

MONTEVIDEO

PAMINĖJO MOTINOS DIENĄ

Motinos Dieną iškilmingai paminėjo, kaip kasmet, Urugvajaus Liet. Kultūros Draugija. Jautrią kalbą pasaké p. L. Graužinienė. Mokyt. Stanevičienės vadovaujamų vaikų ir jaunimo šokikų grupės pašoko kaikuriuos stilizuotus lietuviškus šokius, o p. Gabaliauskienės diriguojamas choras padainavo vis naujesnių ir gražesnių mūsų tautinių dainų. Choro dalyvės p. Lengvenienė ir stud. Tupčiauskaitė pasireiškė ir kaip solistės duete su K. Vilku. Dėkingi tėvai ir mažieji mokyt. Stanevičienei įteiké dovanų Programai vadovavo J. Jazauskas.

* **Už arkivysk. Aragone** vėlę pamaldose Montevideo katedroje dalyvavo Lietuvos Ministeris dr. K. Graužinis su spaudos attaché K. Čibiru, tuo pagerbdami didelio lietuvių draugo atminimą. Arkivysk. Aragone buvo ilgus metus Montevideo Arkivyskupijos Ganytojas, palikęs labai taurų religingumo, žmoniškumo ir demokratiškumo pavyzdį. Pamaldose dalyvavo pilna katedra įvairių luomų ir įvairių tautų žmonių. **K.**

---

* **SKUBIAI PARDUODAMA** valgomų produktų krautuvė (almacén) lietuvių apgyventoje vietoje su dideliu skaičiumi klijentų. Kartu išnuomuojama patalpos: salionas gyvenamas kambarys, virtuvė ir sandėlys.
c. Montes de Oca 450, V. Scasso, T. E. 652-0145.